

A szécsényi kistérség fejlesztési stratégiája a 2010-2015 közötti időszakra vonatkozóan

2011. április

Tartalomjegyzék

I. Helyzetelemzés	3-53
1. Bevezetés	3-4
2. Jogi és törvényhozási keretek.....	4-11
3. A kistérség általános jellemzése	12-19
3.1 Területi, földrajzi adottságok	12-19
4. Társadalmi jellemzők	20-39
4.1 Demográfiai mutatók	20-23
4.2 Foglalkoztatás	23-29
4.3 Egészségügy	30
4.4 Közszolgáltatások	31-39
5. Gazdasági jellemzők	40-53
5.1 Ipar.....	40-43
5.2 Mezőgazdaság	45-46
5.3 Szolgáltatás.....	47-53
6. SWOT analízis.....	54-55
II. A kistérség fejlesztési elképzelései	56-93
1. Helyzetértékelés összefoglalója.....	56-65
2. Lehetséges jövőképek.....	64-69
3. Stratégiai célok és célrendszer meghatározása	70-73
4. Kistérség-fejlesztési program	74-95
4.1 Térségfejlesztés	74-78
4.2 Gazdaságfejlesztés	78-88
4.3 Humán erőforrás fejlesztés	88-92
4.4 Műszaki infrastruktúra fejlesztés	92-95

I. HELYZETELEMZÉS

1. Bevezetés

A **területfejlesztési koncepció** – általánosságban – egy térség átfogó **távlati fejlesztését** megalapozó és befolyásoló **tervdokumentum**, ami meghatározza a **térség hosszú távú, átfogó fejlesztési céljait**, továbbá a fejlesztési programok kidolgozásához szükséges **irányelveket**, információkat biztosít az ágazati és a kapcsolódó területi tervezés és a területfejlesztés szereplői számára. A koncepció mélysége olyan, hogy fejlesztési elveket fogalmazzon meg, egy **jövőkép** tudjon az adott térség számára felvázolni, illetve jól tükrözze a jövőkép megfogalmazásához **vezető utat**, ugyanakkor ne egyes tervezett fejlesztések konkrétumain legyen a hangsúly, azaz a viták a térségről, a közösségről és ne településekről, szervezetekről, egyéb szereplőkről szóljanak. Az elfogadott koncepció koherens fejlesztési elképzelések, és lehetőségek megfogalmazása, amely kifejezi a területi egység közös fejlesztési szándékát.

Jelen dokumentum a szécsényi kistérség területére vonatkozó, a 2010-2015-ös tervezési időszakra szóló fejlesztési koncepciónak az előkészítő fázisban elvégzett helyzetelemzés főbb megállapításait, a fejlesztés lehetséges irányait mutatja be. A Szécsényi Kistérség Területfejlesztési Stratégiájának megalkotásához szükséges **forrást** az **ÁROP-1.1.5-09/C/B-2009-0003 "Összefogás Szécsény Kistérség fejlesztéséért"** címet viselő projekt biztosította. A fejlesztési stratégia célja, hogy a változó nemzetközi és jogi környezetet is figyelembe véve, helyzetértékelést adjon, valamint megfogalmazza a térség aktuális céljait, a fejlesztés lehetséges irányait.

A Társulás alapszabályzata, a **Társulási Megállapodás** alapján – a kistérség területének összehangolt fejlesztése érdekében – határozza meg ágazati feladatként, hogy a Társulás Kistérségi Fejlesztési Tanácsként eljárva végzi a területfejlesztési feladatokat.

A Megállapodás rögzíti a Kistérségi Fejlesztési Tanács feladatait általánosságban az együttműködésről, továbbá arról, hogy a kistérség társadalmi, gazdasági és környezeti fejlesztése érdekében a régió fejlesztési terveivel összhangban koordinálja a helyi önkormányzatok, azok területfejlesztési társulásai és a kistérség területén működő gazdasági szervezetek fejlesztési elképzeléseit. Ennek érdekében kidolgozza és elfogadja a kistérség területfejlesztési koncepcióját, illetve a fentiek figyelembevételével készített területfejlesztési programjait, ellenőrzi azok megvalósítását.

2. Jogi és törvényhozási keretek

A tervezési feladatnál az alábbi jogszabályi, módszertani elvárásoknak kellett megfelelni:

- A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet.
- Elvárás a koncepció Nemzeti Fejlesztési Tervhez (NFT II.) és az Európai Unió (EU) jogszabályokhoz történő igazítása, valamint az EU-s és nemzeti pályázati rendszerekkel történő összhangba hozása.
- Az elkészült koncepció összehangolása az EU 2007-2013 közötti területfejlesztési politikájával, az Új Magyarország Fejlesztési Tervvel (NFT II.), továbbá az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Tervvel.

A tervezőmunka során a **helyzetelemzés** (Előkészítő fázis) elfogadását követően [40/2007. (XI. 14.) TTh. sz. hat.], a javaslattevő fázisban készülnek el azok a munkarészek, amelyek a legkedvezőbb fejlesztési irányok részletes kidolgozását, az azokhoz szükséges feltételek tételes meghatározását, valamint a fejlesztési program számára, a legfontosabb irányelvek kijelölését tartalmazzák. Ezt követi majd a fejlesztési programok kidolgozása (stratégiai és operatív), melybe beépülnek a társadalmi, szakmai egyeztetés, véleménynyilvánítás eredményei.

A tartalmi kérdéseken túl figyelembe kellett vennünk azt a tényt is, hogy a 2001-es tervanyag az ország Európai Unió csatlakozása, ill. a Nemzeti Fejlesztési Terv (majd az Új Magyarország Fejlesztési Terv) elkészülte előtt került összeállításra, továbbá, hogy a komplex területfejlesztési terv a területfejlesztési tervek tartalmi követelményeit szabályozó KTM rendelet elvárásainak nem mindenben feleltek meg. Értelemszerű, hogy az összhang megteremtése az egyik feladatunk, amely jelentős tartalmi átdolgozás mellett szerkezeti, metodikai változtatást is igényel.

1997. január 22-én lépett hatályba a területi politikában és tervezésben korszakváltóként jelentő jogszabály, a **területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény** (a továbbiakban Tft.). A Tft., valamint annak 1999. évi módosítása – mely az EU-hoz való csatlakozás előkészítésével összefüggésben, illetőleg a kormányzati struktúra átalakítása miatt indokolt módosításokat tartalmazza –, meghatározza a területfejlesztés és területrendezés fogalmát, és mindazokat a tervfajtákat, amelyek az ország egész területére, vagy meghatározott térségekre kiterjedően szabályozzák a terület felhasználásának rendjét, az ország tájegységeinek terhelését és terhelhetőségét, a területi adottságok célszerű hasznosítását, valamint a fejlesztési koncepciók és programok térbeli műszaki-fizikai rendszerét. Ez a jogszabály többek között meghatározza a területi tervezéssel kapcsolatos alapvető fogalmakat is. A **területfejlesztési koncepció** fogalmát úgy határozza meg a törvény, hogy az ország, illetve **egyes térségek átfogó távlati fejlesztését megalapozó és befolyásoló tervdokumentum**, amely meghatározza a térség hosszú távú fejlesztési céljait, a fejlesztési programok kidolgozásához szükséges irányelveket és információt biztosít az ágazati és más területi tervezéshez. Az elfogadott koncepció koherens fejlesztési elképzelések és lehetőségek megfogalmazása, amely kifejezi a területi egység – jelen esetben a kistérség – közös fejlesztési szándékait. Az Országos Területfejlesztési Koncepciót az Országgyűlés határozattal fogadja el, melyben megállapítja a területfejlesztési politikát, meghatározza a hosszú távú fejlesztési célokat és irányelveket. Az országos-, megyei és kistérségi területfejlesztési koncepciók, az egyes települések fejlesztési dokumentumai, az országos-, megyei és települési rendezési tervek alkotják azt az egymásra épülő, összefüggő hálózati rendszert, amely meghatározza az egyes településeknek a hosszú távú gazdasági-társadalmi fejlesztés területén elfoglalt helyét, a település és térség fejlesztésének irányait, a

fejlődésben más településekhez és a térségekhez való kapcsolatát. A Kormány fogadja el a kiemelt térségekre vonatkozó területfejlesztési koncepciókat és programokat. A területfejlesztési törvény által létrehozott Országos Területfejlesztési Tanács a területfejlesztési politika végrehajtása során közreműködik az országos és a térségi fejlesztési programok összehangolásában, a megyehatárokon túlterjedő, regionális területfejlesztési feladatok közös ellátásában, részt vesz az országos, továbbá az ilyen jelentőségű és az országhatáron túlnyúló infrastrukturális tervezés, létesítmények, hálózatok elhelyezésének összehangolásában.

A környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter a területfejlesztési koncepciók, programok és területrendezési tervek tartalmi követelményeiről szóló 18/1998. (VI. 25.) KTM rendelet ezen tervfajták időtartamait is meghatározza, míg a területfejlesztési koncepciók és programok, valamint a területrendezési tervek egyeztetésének és elfogadásának rendjéről szóló 184/1996. (XII. 11.) Korm. r. az egyeztetés-elfogadás rendjét szabályozza.

Regionális fejlesztéspolitika

1.a) A regionális fejlődés nemzetközi, európai szintű meghatározottságát legfőképpen az Európai Területfejlesztési Perspektíva [European Spatial Development Perspective (ESDP), Potsdam, May, 1999], „Az EU területének kiegyensúlyozott és fenntartható fejlesztése felé” c. dokumentum képviseli. A területfejlesztési politikák célja annak érdekében munkálkodni, hogy az Európai Unió területe a kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődés felé haladjon. A Miniszterek (a Területtervezésért Felelős Miniszterek Informális Tanácskozása) véleménye szerint a legfontosabb annak biztosítása, hogy az EU valamennyi régiójában egyaránt megvalósuljon az európai politika három alapvető célkitűzése:

- a gazdasági és szociális kohézió;
- a természeti erőforrások és a kulturális örökség megőrzése és kezelése;
- az európai terület kiegyensúlyozottabb versenyképessége.

Az ETP egy olyan megfelelő politikai keret a Közösség és a tagállamok területi kihatású ágazati politikái, valamint a regionális és helyi önkormányzati hatóságok számára, amely az európai terület kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődésének elérésére törekszik.

1.b) „Vidéki” térségünkre talán a leginkább hatályos dokumentumnak a **Cork-i Deklaráció** (Cork, 1996. november 9.) tekinthető, amely a vidékfejlesztés tekintetében az EU programjai között az első helyen és meghatározó alapelvvé kell, hogy váljon minden vidéket érintő politikában.

Céljai:

- az elvándorlás megelőzése,
- a szegénység elleni küzdelem,
- a munkahely-teremtés serkentése,
- az esélyegyenlőség kialakítása,
- valamint az egészség, a biztonság, a személyiség fejlődése,
- a pihenés és a vidéki jólét lehetőségének megteremtése

A vidéki települések a 20. század második felében alapvető átalakuláson mentek keresztül, mely sokszor válságot eredményezett, s melynek hátterében a mezőgazdaság strukturális átalakulása állt. Ez átalakította a mezőgazdasági termelést és ezzel együtt a tájat, valamint alapvetően érintette a falvak társadalmát. Drasztikusan csökkent az agrárfoglalkoztatás, és mivel a helyi munkahelykínálat stagnált, megindult a munkaerő elvándorlása és növekvő mértékű ingázása, ami az ellátó intézményrendszer térbeli átrendeződését eredményezte.

A mezőgazdasági épületek az átalakulás miatt kihasználatlanná váltak, a lakásállomány állapota pedig az elvándorlás és a népesség elöregedése miatt leromlott. Ezt csak fokozta a tulajdonviszonyok átrendeződése és az ingatlanok értékének csökkenése. Mindez a falvak egyre szélesedő és mélyülő ökológiai, településépítészeti és társadalmi átalakulásához, mondhatni válságához vezetett.

1988-ban megalakult az Európai Vidékfejlesztési és Falumegújítási Mozgalom, melynek célja, hogy támogassa a települési önkormányzatok falumegújítási tevékenységét.

A fő célok: a vidéki lakosság szociális és kulturális identitásának erősítése; a regionális differenciákat és ökológiai szempontokat figyelembe vevő gazdaságfejlesztés és munkahelyteremtés; a falu és a táj kapcsolatának megőrzése; a történeti épületállomány védelme, az új épületek környezetbe illesztése és hagyományőrző módon történő megépítése.

2.) A magyar területfejlesztési politika az Európai Unió elvárásainak alapjaiban megfelel. Az Unió egységes regionális alapelvei: a szubszidiaritás és decentralizáció, a koncentráció és adicionalitás, a partnerség és a programozás.

A hazai gyakorlatban a **szubszidiaritás** és **decentralizáció** a regionális fejlesztési tanácsokhoz rendelt decentralizált forrásokat jelenti, míg az Unió gyakorlatában a helyi szint is nagyobb szerepet kap. Ilyenek az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) támogatott, az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) negyedik tengelye által szabályozott „Leader” típusú fejlesztések.

A **koncentráció elve** szerint a forrásokat azoknak a térségeknek kell biztosítani, melyek a legkedvezőtlenebb helyzetben vannak. Ma ez már statisztikailag is mérhető, kimutatható, mindamelllett a fejlettségi olló hazai vonatkozásban is tovább nyílik, térségünk a „krízis-egyensúly”, avagy a strukturális válság állapotában van.

A **partnerség** tekintetében sem kielégítő a helyzet, mert gyenge az együttműködési készség, jelentős a demokratikus deficit.

A **programozás elve** szerint a célkitűzéstől a megvalósításig mindent részletesen kell meghatározni: kik vesznek részt a programban, milyen források, mennyi idő áll rendelkezésre, milyen eredmények várhatók, és hogyan érvényesül az esélyegyenlőség és a fenntarthatóság.

3.) Az Országos Területfejlesztési Koncepció

A hatályos Országos Fejlesztéspolitikai Koncepcióról az Országgyűlés a 96/2005. (XII. 25.) Ogy. határozattal, míg az Országos Területfejlesztési Koncepcióról a 97/2005. (XII. 25.) Ogy. határozattal döntött. Az Országos Területfejlesztési Koncepciót az Országgyűlés fogadja el, melyben megállapítja a területfejlesztési politikát, meghatározza a hosszú távú fejlesztési célokat és irányelveket. Az országos, a regionális és a megyei területfejlesztési, valamint a kistérségi területfejlesztési koncepciók, az Országos Területrendezési Terv (2003. évi XXVI. Törvény), továbbá a megyei területrendezési tervek alkotják azt az egymásra épülő, összefüggő hálózati rendszert, amely meghatározza az egyes településeknek a hosszú távú gazdasági-társadalmi fejlesztés területén elfoglalt helyét, a település fejlesztésének irányait, a fejlődésben más településekhez és a térséghez való kapcsolatát.

Az Országos Fejlesztéspolitikai Koncepció fejlesztéspolitikai jövőképe, hogy 2050-re Magyarország Európa egyik legdinamikusabban fejlődő országa legyen, ahol nő az életszínvonal, javul az életminőség, ahol a jelenleginél lényegesen több a munkahely, magasabbak a jövedelmek, biztonságosabb, tisztább és jobb minőségű a lakókörnyezet, egészségesebb és hosszabb az élet. Ennek megvalósításához el kell érünk, hogy a megtermelt érték tartósan növekedjék, a társadalmi, a gazdasági és területi kohézió erősödjék, és hogy a jövő generációk számára szükséges erőforrások rendelkezésre álljanak.

A jövőkép az ország fejlettségének az Európai Unió átlagos szintjéhez történő közelítéséről, a teljes foglalkoztatás megteremtésére való törekvésről, az oktatásról mint legjobb befektetésről, az iskoláról mint a mobilitás csatornájáról, Budapestről és a nagy egyetemi városokról mint az innováció központjairól, a feldolgozóiparról és a szolgáltatásokról mint a középvárosok gazdasági fejlődésének motorjáról, az informatikának a gazdasági és társadalmi teljesítményt megsokszorozó lehetőségeiről, a vidéki térségek új arculata által kínált új szerepekről, az országról mint ökológiai mintaállamról, a testi-lelki egészség javulásáról, a hosszabb életről, valamint az állami szerepvállalás újragondolásáról vizionál.

A regionális különbségek az elmúlt években folyamatosan nőttek, mára a leggazdagabb régióban az átlagjövedelem másfél/kétszer nagyobb, mint a legszegényebben. A legszegényebb és a legjobb helyzetű kistérség fejlettsége közötti különbség tizenkétszeres. A gazdasági fejlettség térszerkezetben megfigyelhető különbségeit három fő trend jellemzi:

1. Az ország nyugati-északnyugati részeiben jóval nagyobb a fejlettebb területek aránya, az Észak-keleti és a Dél-nyugati térségek, főleg a határ mentén perifériális helyzetűek.
2. A településhierarchia mentén is megfigyelhetők különbségek, a főváros és a nagyobb központok, illetve a kisebb települések között tetten érhető az erőteljes centrum-periféria viszony.
3. A kevésbé fejlett kistérségek szomszédságában kevésbé fejlett országok, vagy országrészek találhatók, ezek a fejlett agglomerációktól távolabb esnek. Összességében a központok és perifériák rendszere határon átnyúló szerkezetű, ezért a fejlesztési stratégiának is az országosnál nagyobb léptékekben kell gondolkodnia.

Az **Országos Területfejlesztési Konceptió** alapcélja a foglalkoztatottság, az életkörülmények javítása, a növekedés biztosítása, a helyi erőforrások felhasználása, a természeti erőforrások megőrzése.

Az **Új Magyarország Fejlesztési Terv** 2007-2013 célja a foglalkoztatás és a növekedés. Prioritásai hat operatív programban fogalmazódnak meg:

Gazdaságfejlesztés Operatív Program (GOP), közlekedésfejlesztés (KÖZOP), társadalmi megújulás (TÁMOP és TIOP), környezetvédelem és energia (KEOP), államreform (ÁROP), területfejlesztés (régiók operatív programjai, 6+1). A prioritások elemei összefüggnek és hatnak egymásra. Ezen területfejlesztési prioritások között szerepel az Észak-Magyarországi Operatív Program (ÉMOP), amely prioritás tengelyei öt területet ölelnek fel: A versenyképes helyi gazdaság megteremtése, a turisztikai potenciál erősítése, a településfejlesztés, a humán közösségi infrastruktúra és a térségi közlekedés fejlesztése.

Nógrád Megye Területfejlesztési Koncepciója 1998-ban került megalkotásra és elfogadásra a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény nyomán.

A koncepció a fejlesztési célokat a következő területekre határozta meg:

- az ipar és annak átalakítása,
- kereskedelem és vendéglátás,
- idegenforgalom,
- élelmiszergazdaság,
- pénzügyi szolgáltatások,
- munkaerő-piaci folyamatok,
- műszaki infrastruktúra fejlesztése, hírközlés és informatika,
- épített és természeti környezet,
- humáninfrastruktúra, településhálózat fejlesztése.

3. A kistérség általános jellemzése

3. 1. Területi, földrajzi adottságok

Nógrád megye az ország legkisebb lélekszámú és területű közigazgatási egysége. Budapesttől észak-keletre, a Börzsöny, a Cserhát és a Mátra hegységek ölelésében elterülő dombos, erdős vidék.

Talajfelszíne igen változatos képet mutat, tájbeosztás szerint az Északi- Középhegység nagy tájegységébe tartozik. A megye területét hat kistérség építi fel.

Természeti adottságai kedvezőek. A megye igen régtől fogva lakott (az első írásos említés 1009-ből származik, és a mai Szurdokpüspökre vonatkozik), ebből eredően jelentős történelmi múlttal rendelkezik.

A szécsényi kistérség Nógrád megye északi részén helyezkedik el.

Az Északi-középhegység nagy tájegységébe tartozik. A kistérség magába foglalja a Cserhát hegység lankás és meredek legelőit, szántóit, az Ipoly folyó és a Ménes patak völgyi – völgyterméki területeit is. A kistérség mezőgazdasági területeinek aránya 60 %, melyből 34, 4% / az erdőterület és 2, 2 % a védett terület aránya. A szántóföldi művelésre alkalmas terület 44 %-a. A szántóterület átlagos aranykorona értéke 16, 97, mely csak a pásztói kistérség 20, 50 átlagos AK értékétől marad el. A kistérségből Ludányhalászi 21, 76 AK és Szécsény 23, 25 AK települések emelkednek ki.

A térség a mérsékelt hűvös-száraz éghajlati kategóriába tartozik. A szélereősség közepes alatti, a szélirány észak-nyugati. A legmelegebb nyári napok maximum hőmérséklete 32-34 C°, a leghidegebb téli napoké pedig – 19 C° volt.

Kedvező, hogy a növények vegetációs időszakára eső hőmérséklet 16-17 C° körüli. Az éves csapadékmennyiség átlagosan 600 milliméter. A napsütéses órák száma 1800-1900, melyből több mint 650-750 óra a nyári időszakra esik.

A kistérség erőforrásainak összefoglalása, értékelése

A Szécsényi kistérség az Észak-Magyarországi Régióban, Nógrád megyében található, – a Rétsági kistérség kivételével – a megye minden statisztikai térségével határos. A statisztikai térségben egy város és 12 község található. A térségközpont Szécsény, mely Salgótarján és Balassagyarmat között, a szlovák - magyar határtól és az Ipolytól néhány kilométerre fekszik. Salgótarjától – a megyeszékhelytől – 30, Budapesttől, pedig 100 km-re helyezkedik el a 22-es számú közlekedési út mentén.

A Szécsényi kistérségen és központján, Szécsény városán nyugat-keleti irányban halad át a 2. számú főútvonalat a 21-es számú főútvonallal és Salgótarjánnal Balassagyarmaton át összekötő 22. számú II. rendű főútvonal. A kistérség mellékúthálózata Szécsény központból kiinduló sugaras rendszerben tárja fel a falvakat. A város a környező települések közlekedési, gazdasági, kulturális központja. A statisztikai térség települései igen elszórtan, nem ritkán 30-40 km-es távolságra fekszenek egymástól, azonban regionális szinten periférikus helyzetben van a közlekedési viszonyok elégtelensége és a munkahelyek hiánya miatt.

A kistérség központja Szécsény. A város vonzáskörzetébe tartozó falvak nagy része szintén a középkorban alakult ki és a kistérségen belül a várostól délre, keletre és északra helyezkednek el, az Ipoly bal partján: Varsány, Nógrádsipek, Rimóc, Nagylóc, Hollókő, Magyargéc, Nógrádmegyer, Endrefalva, Szécsényfelfalu, Piliny, Ludányhalászi, Nógrádszakál.

A szécsényi kistérség elhelyezkedése

A Szécsényi kistérség települései

Szécsény és kistérsége Nógrád megye északi részén, a balassagyarmati és a salgótarjáni terület között terül el. Észak felől az átkelőhely nélküli szlovák határ zárja le a térséget, amely nem szerves egység, hanem a korábbi szécsényi járás torzója.

A valamikori szécsényi járás történelmileg kialakult kategória, nagyobbik része a jelenlegi határ túloldalán terült el. A felére csökkent területű járás a hetvenes évek közepére az erősebb szomszédok mellett, mint adminisztratív központ is fokozatosan elsorvadt, megszűnt, közintézményei (bíróság, földhivatal) a szomszédos városokba kerültek. A művi sorvasztás hatása a térség gazdaságában is jelentősen – napjainkig – érezteti hatását. A kvalifikált munkaerő ingázásával illetve részleges elvándorlásával a térség egésze és az agrárium is kedvezőtlen helyzetbe került.

A térség földrajzilag a Cserhát északi vonulatán helyezkedik el. A gazdálkodás részben a Cserhát északi lankáin, meredek szántókon és legelőkön, részben (az itt viszonylag keskeny) Ipoly-öblözetben, és a folyóba torkolló patakok (Ménés, Szentlélek, Megyeri és **Rimóc-Sipeki** patak) völgyfenéki területein folyik. A hetvenes évektől a völgyfenéki területeket folyamatosan rendezték, a rendezett területek nagysága a térségben 1200 ha, messze meghaladja a megyei átlagot. (E területek mai állapota változó, vannak teljesen visszavizenyősödött, használhatatlan, és jól funkcionáló részek is.)

Az évi csapadékmennyiség átlagban 580-620 mm között mozog.

A terület völgyfenéki részei a megye legkedvezőbb adottságú területei közé tartoznak, a domboldali területek termőképességei azonban lényegesen rosszabbak.

A kedvező adottságok mellett drámai, hogy a termelésre szakosodott intézmények, szervezetek a térségben alig találhatók. Nagyobb jelentőségű felvásárló, integrátor, és feldolgozó a területen nem működik. A térség nagyüzemei gyakorlatilag felszámolódtak, eszközparkjuk nagyobb részben elkerült innen, telepeiken mára döntően más irányú tevékenység (ipar, szolgáltatás stb.) folyik.

A vizek helyzete

Kistérségünk egyetlen folyója az Ipoly, mely Nógrádszakálnál éri el térségünket és Szécsény után hagyja el azt. Ezen a szakaszon két jelentősebb balparti (Magyarországi) patak torkollik bele. A Ménes patak és a Szentlélek patak. Előbbi Kőkút-pusztá környékén ered, és 23 km-es útja során 158 km² vízgyűjtő területéről hozza le a vizet az Ipolyba. A Szentlélek patak leghosszabb ága, Hollókő és Felsőtold között ered és kb.: 25 km-nyi hosszán 108 km² a vízgyűjtő területe. A Lóci patak nevű mellékágán mesterséges horgásztavat hoztak létre. Szintén a vízgyűjtő területén található a szécsényi horgásztó, ami egy felhagyott sóderbányából alakult ki. Ugyancsak a sóderkitermelésének köszönheti létét Ludányhalászi határában kialakított horgásztó is, mely 33 ha alapterületű. A Varsány mellett található tábpsztai víztározó eredetileg árvízvédelmi és öntözési célra épült, melyet ma 17 ha alapterületével horgászásra is használnak. A térség egyetlen természetes tava a Ludányhalásziban található Szent István tava (Öreg – tó), mely a Bükki Nemzeti Park kezelése alá tartozik. A mesterséges horgásztavakban rendszertelen a vízutánpótlás, és a beetetéses horgászás miatt gyakran megjelennek eutrofizálódási folyamatok. Felszín alatti vízében is szegények vagyunk. Térségünkben megszűnt az Ipoly parti szűrésű kútjaiból történő vízkivétel. Valamennyi vizsgált település a Komra-völgyi víztározóból kapja ivóvizét, amelyet viszont az Ipolyból töltenek fel. Éppen ezért fontos, hogy a vízminőségét folyamatosan ellenőrizzék. A 60-as évektől végzett elemzésekből kitűnik, hogy az utóbbi két évtizedben a kémiai oxigén igény kb.: 70%-al, az 5 napos biokémiai oxigénigény 100%-al nőtt, ami egyértelműen a tisztítatlan szennyvizek bevezetésének növekedéséből származik. A mezőgazdasági gazdálkodó egységek utóbbi években végbement átalakulása kedvező hatással volt a vizek tisztaságára, ugyanis csökkent a műtrágyák és növényvédőszer felhasználása, és a hígtrágyalé keletkezése.

Mindezek ismeretében elkerülhetetlen volt, hogy a térség ivóvízbázisának, az Ipolynak megóvása érdekében jelentősen csökkenteni kell a tisztítatlan szennyvíz, folyóba juttatását.

A szennyvízhelyzet

A településeken keletkező szennyvizek kielégítő kezelése nem megoldott. Ipari szennyvizeink esetében elfogadható a helyzet, bár jelentős mennyiségű ipari szennyvíz kibocsátással működő vállalat nincs térségünkben. A szennyvízkezelés súlyos gondot jelentett, míg 1999-ben el nem indult egy beruházás, amely a Szécsényi Szennyvíztisztító Telep jelentős bővítésével a kistérség valamennyi településének megoldja a szennyvíztisztítási gondjait. A beruházáshoz szükséges pénzügyi támogatást közösen pályázták meg a kistérség önkormányzatai. Az első lépcsőben az öt legközelebbi településben (Varsány, Nagylóc, Nógrádsipek, Rimóc, Hollókő) épült meg a bekötő szennyvízvezeték, majd egy következő lépésben csatlakozott a többi község a tisztítóműre. Az átalakítás során korszerűsítették a meglévő $930 \text{ m}^3/\text{nap}$ teljesítményű berendezést, és építettek mellé egy $2000 \text{ m}^3/\text{nap}$ teljesítményű telepet. A rekonstrukció során gondoltak az EU előírásokra, és a helyi szabályozóknál szigorúbb II. kategóriát kielégítő tisztítási technológiát alkalmaznak. Mivel a tisztított szennyvíz befogadója- a Szentlélek patak- az Ipolyba torkollik, a területre érvényes vízminőség védelmi besorolás a 3/1984 OVH rendelet szerint VI.

Jellemző határértékek:

KOI = 75 g/m^3 kémiai oxigénigény

NH_4N = 10 g/m^3 ammónianitrogén

LA = 200 g/m^3 összes lebegő anyag

SZOE = 10 g/m^3 zsírtartalom

A II. kategóriának megfelelő tisztítási fokozat a szokásos szennyvíztisztítási feladatokon túl biztosítja a nitrogén- és foszforvegyületek részleges eltávolítását is. Ennek ismeretében várható vízminőség a következőképp alakul:

KOI = $55\text{-}60 \text{ g/m}^3$

BOI5 = $5\text{-}10 \text{ g/m}^3$

LA = 6 g/m^3

SZOE = $2\text{-}4 \text{ g/m}^3$

P = $1,5 \text{ g/m}^3$

NO_3 = 40 g/m^3

A szilárdhulladék helyzete

A kommunális szilárdhulladék lerakóknál mind a megyei, mind az országos átlagnál rosszabb a helyzet. Szécsényben működött a megye egyik legjobb helyzetben levő regionális szilárdhulladék lerakója, mely ma már sajnálatos módon nem üzemel. Ebből kifolyólag a kistérségben a szilárdhulladék környezettudatos módon való kezelése megoldásra vár.

Szót kell ejtenünk a vadlerakókról, illegális hulladéklerakókról is, amelyek a térség jó hulladéklerakási helyzete ellenére is jelen vannak, csúfítva környezetünket, szennyezve a talajt, és ivóvízkészleteinket. Ezek felszámolását csak jelentős ráfordítások árán tudják elvégezni az önkormányzatok. A vadlerakók eltűnését valószínűleg nem a még szigorúbb rendeletek alkotásával lehet elérni (hiszen a meglevőket sem tudják betartani), hanem az ott élők gondolkodásmódjának megváltoztatásával.

A környezeti zaj helyzete

Térségünkben jelentős, állandó zajjal járó ipari tevékenység alig található. Alkalmanként, rövid ideig tartó zajhatás érheti a térség lakosságát egy-egy gazdálkodóegység közelében, ezt azonban nem nevezhetjük számottevő zajterhelésnek. Jelentősebb zajhatást okoz a közlekedés. Az elmúlt években jelentősen nőtt az utakon közlekedő gépjárművek száma, és ezzel együtt a közlekedés zaja is. Tapasztalható ez különösen Szécsényben a 22-es út átkelési szakaszán. Figyelembe kell venni, hogy az ipari területekre tartó teherforgalom is áthalad a városközponton, jelentősen növelve annak zajterhelését. A térség többi települései közül Endrefalván nagyobb a zajterhelés, ami szintén a 22-es útnak köszönhető. A többi község esetén a környezeti zajterhelés nem jelentős.

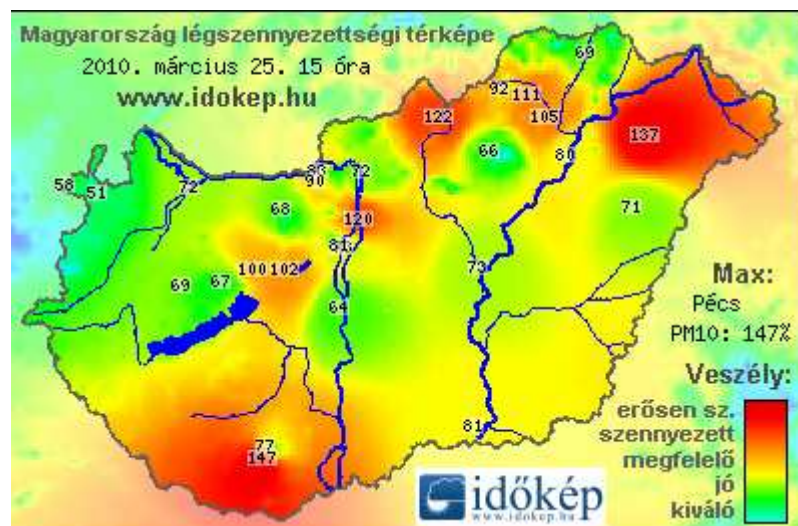
Levegőtisztaság-védelem

Az ország levegőtisztaságának helyzetét 1991 óta az Országos Imissziómérő Hálózat méri. Mintegy 100 településen mérik rendszeresen a levegő kén-dioxid, nitrogén-dioxid, és ülepedő por tartalmát. A mért adatokat félévenként közzéteszik az Egészségtudomány c. kiadványban.

Általánosságban elmondható, hogy a kistérség levegőminősége jó (kiemelkedő Ludányhalásziban). Egyedül Szécsény területén találunk légszennyezést okozó ipari létesítményeket (gyertyagyár, mechanikai és elektronikai üzem) valamint jelentős levegőszennyezést okoz a kistelepüléseken, leginkább a téli időszakban a ronggyal történő fűtés. A közlekedésből eredő légszennyezés általában nem jelentős. A tranzitforgalmat lebonyolító utak szennyezettsége azonban számottevő. Porszennyezés jellemzi a Zsunypusztai kőbányát.

A parlagon fekvő területek, gondozatlan közterületek, árokpartok a térségben csak csekély számban fordulnak elő.

A fűtésből eredő légszennyezés a téli időszakokban jelentősebb, bár a térség minden településén kiépítették a gázhálózatot, kivéve Zsunypusztát. A rákötések aránya 15-70 % közötti szórást mutat.

Forrás: www.idokep.hu

A személygépkocsik száma a szécsényi kistérség településein összességében 4. 842 db (a Nógrád megyei személygépkocsi állomány 56. 640 db személygépkocsit tesz ki).

4. Társadalmi jellemzők

4. 1. Demográfiai mutatók

A népesség száma szempontjából a Szécsényi kistérség Nógrád megye legkisebb kistérsége. Lakónépessége 19 055 fő.

Szécsény (lakónépessége 2010-ben 5838 fő) az Ipoly völgyétől délre húzódó fennsíkra épült. Közigazgatásilag hozzátartozik az Ipoly parton fekvő Pösténypuszta és a várostól 4 km-re elhelyezkedő Benczúrfalva is. A városi népesség aránya 30, 6%, mely elmarad a 44, 4%-os megyei, a 49, 1%-os regionális átlagtól, és csak a fele az országos 62, 9%-os mutatónak. A kistérség alacsony lakossági létszámú községekkel rendelkezik, melyek átlagos népességszáma 1465 fő, mely szintén elmarad mind a regionális, mind az országos adattól. A településszerkezet pontos megoszlását vizsgálva megállapítható, hogy a kistérség a térségközponton kívül 2000 főnél népesebb településsel nem rendelkezik.

A Szécsényi kistérség népessége az országos és a megyei tendenciákhoz hasonlóan fogy. A népesség száma 1990. és 2010. között csökkent.

Ebben a húsz éves periódusban a népesség számának csökkenése 20% volt Hollókő községben. A népességcsökkenés 10 %-nál nagyobb volt Nagylóc, Nógrádsipek, Piliny, Szécsényfalfalu és Szécsény településeken.

0-10 % közötti volt a népességfogyás Ludányhalászi, Nógrádmegyer, Nógrádszakál, Rimóc és Varsány községekben.

Endrefalva és Magyargéc települések területén a lakosság száma 0-10% közé eső mértékű növekedést mutatott az említett időszak alatt.

A növekvő népességű, valamint a 0-10 % közötti mértékben fogyatkozó népességű falvak tekintetében – a roma lakosság tényleges számára és arányára vonatkozóan a polgármesterektől kapott szóbeli tájékoztatás értékelése alapján – megállapítható, hogy közülük Endrefalva, Magyargéc, Nógrádszakál, Nógrádmegyer, Rimóc valószínűleg eggyel kedvezőtlenebb kategóriába tartozna, amennyiben a roma népesség nagysága, illetve szaporulata kisebb volna.

Szécsény lakónépessége 1990. és 2010. között 1722 fővel, 8,3 %-kal csökkent, az 1990-es évi népszámlálás és 2010-es évek adatainak összevetése alapján.

Az 1980-as népszámláláskor regisztrált 6511 fős népességszámmal összevetve az állapítható meg, hogy a város népességszáma az elmúlt két évtized folyamán stagnált, míg a megelőző évtized (1970-1980) folyamán nagyon jelentős nagyságú (862 fős) és arányú (15 %-os) népességnövekedés zajlott le a településen.

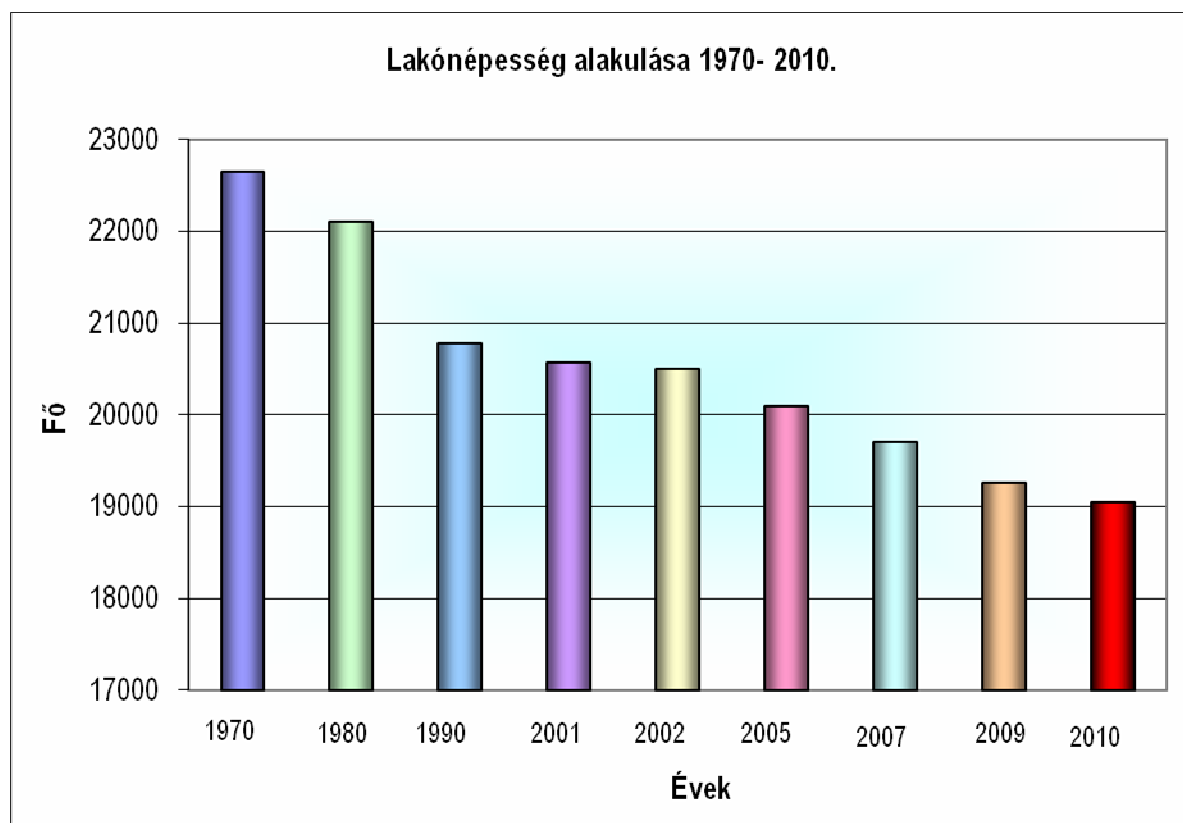
A kistérséghez tartozó falvakban ezzel párhuzamosan – különböző mértékben és arányban – csökkent a lakónépesség az elmúlt három évtized folyamán az 1970., 1980., 1990. és 2010. évi adatok szerint.

A legnagyobb mértékű és arányú népességfogyást ebben a periódusban Nógrádszakál (népességfogyás: 554 fő, 48 %), Hollókő (népességfogyás: 332 fő, 47 %), Rimóc (népességfogyás: 943 fő, 46%), Nagylóc (népességfogyás: 901 fő, 36 %), Nógrádsipek (népességfogyás: 362 fő, 35 %), Szécsényfelfalu (népességfogyás: 229 fő, 33 %), Piliny (népességfogyás: 225 fő, 28 %) és Ludányhalászi (népességfogyás: 293 fő, 16 %), Nógrádmegyer (népességfogyás: 297 fő, 15%) valamint Endrefalva (népességfogyás: 170 fő, 11 %) szenvedte el.

A felsoroltaknál kisebb mértékű és arányú népességfogyás Varsányban történt.

Az utolsó évtized és az eltelt három évtized adatait együttesen értékelve megállapítható, hogy a népesség fogyása Nógrádszakálban, Hollókőn, Rimócon és Nagylócon volt a legsúlyosabb mértékű és arányú.

	Lakónépesség számának alakulása 1970- 2010 (fő)								
	1970	1980	1990	2001	2002	2005	2007	2009	2010
Endrefalva	1484	1331	1230	1232	1257	1301	1329	1321	1314
Hollókő	708	582	471	389	387	399	408	374	376
Ludányhalászi	1875	1720	1600	1622	1629	1595	1586	1589	1582
Magyargéc	911	899	838	840	873	885	897	888	847
Nagylóc	2497	2239	1879	1776	1775	1697	1699	1618	1596
Nógrádmegyer	1996	1852	1768	1782	1798	1758	1726	1707	1699
Nógrádsípek	1038	949	829	761	757	708	688	667	676
Nógrádszakál	1146	887	651	629	632	638	624	580	592
Piliny	811	757	687	649	638	639	607	596	586
Rimóc	2030	2006	1913	1936	1913	1889	1847	1829	1807
Szécsényfelfalu	686	520	520	519	508	497	466	462	457
Varsány	1818	1860	1761	1781	1753	1764	1728	1705	1685
Szécsény	5649	6511	6630	6649	6580	6325	6097	5917	5838
Kistérség összesen	22649	22113	20777	20565	20500	20095	19702	19253	19055
Eltérés az előző évhez képest		-536	-1336	-212	-65	-405	-393	-449	-198

A kistérségben a nagyüzemi mezőgazdálkodás-, az ipari üzemek megszűnése maga után vont egy komoly elvándorlási hullámot, a lakosság száma drasztikusan lecsökkent 93, 2% -ra az 1980. és 1990 közötti időszakban. Az 1990-es állapothoz képest a lakosságszám csak enyhén csökkent, az elvándorlás lassan mérséklődik. A belföldi vándorlás a gazdasági helyzet függvénye. A szécsényi ipari üzemek munkaerő leépítési gondjai miatt a szakemberek elvándorlásával magyarázható a negatív mutatószám. Ludányhalászikban a szociális otthon bővítése hozott pozitív változást.

A kistérség alacsony lakossági létszámú községekkel rendelkezik, melyek átlagos népességszáma 1465 fő, mely szintén elmarad a regionális, valamint az országos adattól is. A településszerkezet pontos megoszlását vizsgálva megállapítható, hogy a kistérség a városon kívül sem 3-4 ezres, sem pedig 5 – 10 ezres településsel nem rendelkezik.

A szécsényi kistérség területének legnagyobb lélekszámú települése természetesen a központ, vagyis Szécsény. Jelentős lakossággal rendelkezik még Rimóc, Nógrádmegyer, Varsány, Nagylóc, Ludányhalászi és Endrefalva, amely településeken több mint 1000 lakos él.

4. 2. Foglalkoztatás

A Szécsényi kistérségben a foglalkoztatottsági arány az elmúlt öt évben enyhe, de csökkenő tendenciát mutat. Az Észak- Magyarországi Regionális Munkaügyi Központ 2010. szeptember 20-i jelentéséből kiderül, hogy a térség 12. 692 fő munkavállaló korú népességéből 2. 039 fő volt a regisztrált álláskeresők száma. A regisztrált álláskeresők a lakosság 16, 07%-át tették ki. Ez a tavalyi évhez képest, nem egész 1%-os csökkenést jelent. A tapasztalatok szerint azonban ez nem a munka nélkül lévők számának csökkenését, pusztán az álláskeresők munkaügyi kirendeltségeken való regisztrálásának hiányából fakad. A kistérség települései közül 2010-ben Szécsényben volt a legmagasabb a nyilvántartott álláskeresők száma 494 fővel, a második legmagasabb Nógrádmegyeren 276 fővel, a harmadik pedig Endrefalván 225 fővel. A kistérség további települései kapcsán a nyilvántartott álláskeresők száma a következőképpen alakult: Nagylóc 152 fő, Rimóc 187 fő, Varsány 184 fő, Magyargéc 143 fő, Ludányhalászi 85 fő, Nógrádszakál 103 fő, Piliny 50 fő, Nógrádsipek 83 fő, Szécsényfelfalu 36 fő és Hollókő 21 fő.

A Szécsényi kistérség **Foglalkoztatási Paktumában** négy fő pontban állapították meg a térség, foglalkoztatással kapcsolatos legfontosabb célkitűzéseit. A paktumot 2006-ban hozták létre azzal a céllal, hogy a kistérség foglalkoztatottsági arányát növeljék.

A projekt hosszú távú célja, hogy a szakmai követelményeknek és a minőségi elvárásoknak megfelelően működő Foglalkoztatási Paktumok helyi és kistérségi szinten járuljanak hozzá a társadalmi, gazdasági megújuláshoz és fejlődéshez azáltal, hogy a releváns partnerek a közös érdekekre alapozott célkitűzések mentén, együttesen, saját erőforrásaikat is összehangoltan felhasználva igyekeznek jól érzékelhető módon javítani a térség foglalkoztatási helyzetét.

A **négy fő pont** a következő. Első pontban a **térség adottságainak kellő mértékben történő kihasználását**, elsősorban a **turizmus** szektorban, a **foglalkoztatási arány növelését** és az ehhez szükséges munkaerő, vállalkozói réteg megfelelő szakmai felkészültségének biztosítását határozták meg. A másodikként meghatározott cél az **alacsony iskolai végzettségűek felzárkóztatására** világít rá. Ezt a célt pályaaorientációs és szakképzést adó képzési programok biztosításával kívánják elérni. Harmadikként a **térség kisvállalkozásainak fejlesztését**, beruházási és forrásszerzési tevékenységét kívánják hatékonyabbá tenni. Ennek érdekében megfelelő információk elérhetővé tételével segítik a megfelelő forrás megszerzését. Tervezik egy közös információs adatbázis létrehozását is.

A negyedik fő pont a **szakképzés munkaerő piaci igényeihez történő igazítása**, amely a foglalkoztatottsági arány javulását eredményezheti, hiszen olyan szakembereket kell képezni, amely szakmákból hiány mutatkozik.

Nyilvántartott álláskeresők száma és aránya állandó lakóhelyük szerint
(2008.09.hó és 2010.09.hó között)

Település	2008. 09. 20-i állapot			2009. 09. 20-i állapot			2010. 09. 20-i állapot		
	Regisztrált álláskeresők száma (fő)	Munkavállaló korú népesség (fő)	Relatív mutató (%)	Regisztrált álláskeresők száma (fő)	Munkavállaló korú népesség (fő)	Relatív mutató (%)	Regisztrált álláskeresők száma (fő)	Munkavállaló korú népesség (fő)	Relatív mutató (%)
Endrefalva	278	819	33,94%	270	824	32,77%	225	834	26,98%
Hollókő	8	212	3,77%	13	209	6,22%	21	203	10,34%
Ludányhalászi	105	1018	10,31%	97	1018	9,53%	85	1023	8,31%
Magyargéc	124	555	22,34%	149	554	26,90%	143	558	25,63%
Nagylóc	174	1004	17,33%	201	999	20,12%	152	984	15,45%
Nógrádmegyer	279	1075	25,95%	319	1082	29,48%	276	1064	25,94%
Nógrádsípek	60	437	13,73%	61	437	13,96%	83	457	18,16%
Nógrádszakál	102	387	26,36%	74	386	19,17%	103	382	26,96%
Piliny	66	414	15,94%	53	422	12,56%	50	413	12,11%
Rimóc	157	1123	13,98%	187	1132	16,52%	187	1147	16,30%
Szécsény	415	4333	9,58%	445	4314	10,32%	494	4250	11,62%
Szécsényfelfalu	33	265	12,45%	38	262	14,50%	36	262	13,74%
Varsány	130	1118	11,63%	201	1120	17,95%	184	1115	16,50%
Kistérség összesen:	1931	12760	15,13%	2108	12759	16,52%	2039	12692	16,07%
Különbség az előző évhez képest	179	-20	1,42%	177	-1	1,39%	-69	-67	-0,46%

Humán erőforrások

A szécsényi kistérségben 2000-től működnek kistérségi társulások különböző formákban.

A Szécsény Város és Környéke Önkormányzatainak Területfejlesztési Társulása 2000. július 30-tól működik. (Jelenlegi neve: Szécsény és Környéke Önkormányzatainak Társulása).

A Szécsényi Kistérség Fejlesztéséért Közalapítvány 2000. novemberében alakult, alapvetően forrásszerzési feladatokra.

A legfiatalabb társulás a Szécsény Kistérség Önkormányzatainak Társulása, melyet 2004. július 14-én hozott létre a kistérséget alkotó 13 település. Ez a Társulás alakult át Szécsény Kistérség Önkormányzatainak Többcélú Társulásává 2005. február 07-én. A társulások célja a térségbe tartozó települések összehangolt fejlesztése, közös területfejlesztési programok kialakítása, a fejlesztések megvalósítását szolgáló közös pénzalap létrehozása, együttműködés az önkormányzatok egyes kötelező feladatai ellátásában, a hátrányos, a halmozottan hátrányos helyzetű lakosság-csoportok integrációjának elősegítése, életkörülményeinek, életminőségének javítása.

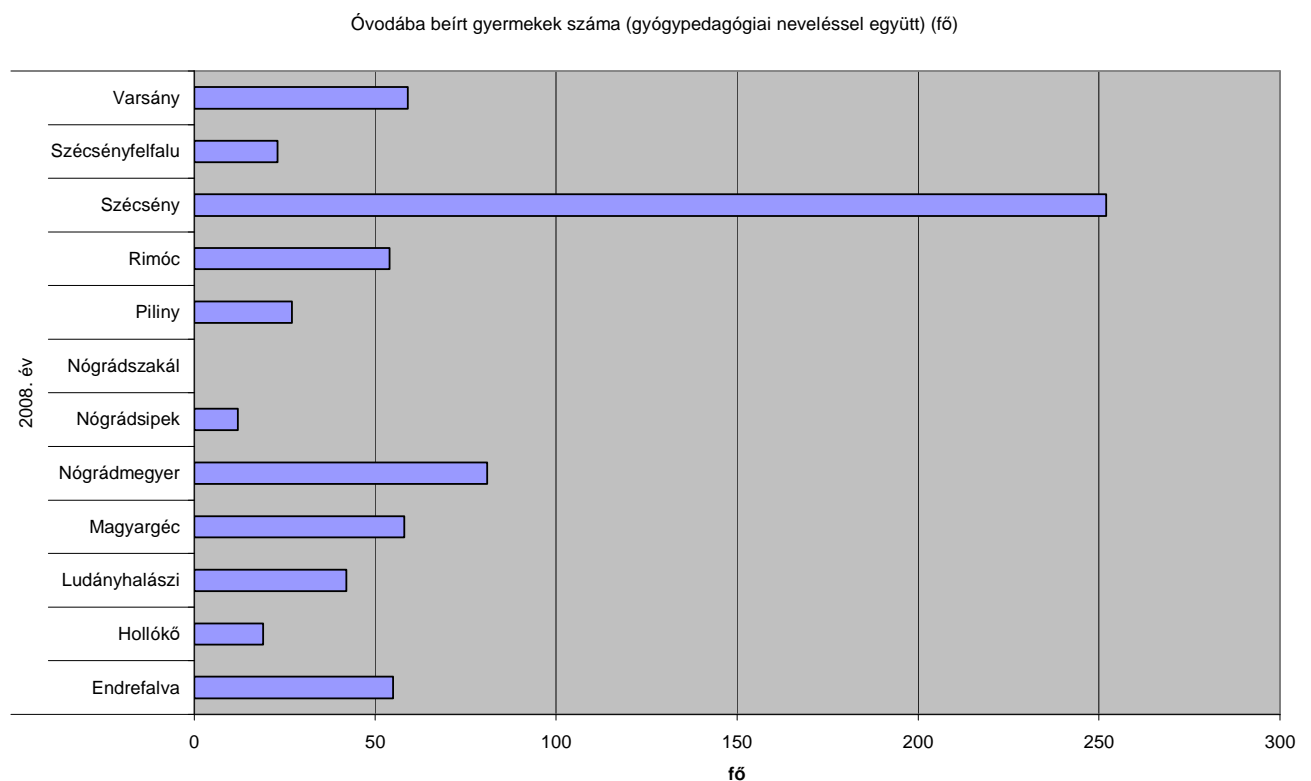
Szécsény Kistérség Önkormányzatainak Többcélú Társulása munkaszervezete által ellátandó feladatok:

- Többcélú kistérségi társulás munkájának támogatása,
- Társulási és bizottsági ülések előkészítése, lebonyolítása,
- Kistérségi fejlesztési stratégia elkészíttetése, felülvizsgálata, megvalósításának elősegítése,
- Nemzeti Fejlesztési Terv és a Regionális Fejlesztési Stratégia alapján feltárható projektek felkarolása, erősítése,
- Kistérségi adminisztrációs és adatszolgáltatási feladatok ellátása,
- Társulási szerződésben felvállalt feladatok elvégzése,
- Térségi és helyi hatókörű projektötletek gyűjtése, fejlesztése,
- A szervezetek és a kistérség tudásbázisára alapozott tanácsadás szervezése, bonyolítása,
- Kistérségi kezdeményezések összefogása, koordinálása,
- Forrásszervezés és koordináció.

A társulás tagjai:

- Endrefalva Község Önkormányzata
- Hollókő Község Önkormányzata
- Ludányhalászi Község Önkormányzata
- Magyargéc Község Önkormányzata
- Nagylóc Község Önkormányzata
- Nógrádmegyer Község Önkormányzata
- Nógrádsipek Község Önkormányzata
- Nógrádszakál Község Önkormányzata
- Piliny Község Önkormányzata
- Rimóc Község Önkormányzata
- Szécsény Város Önkormányzata
- Szécsényfelfalu Község Önkormányzata
- Varsány Község Önkormányzata

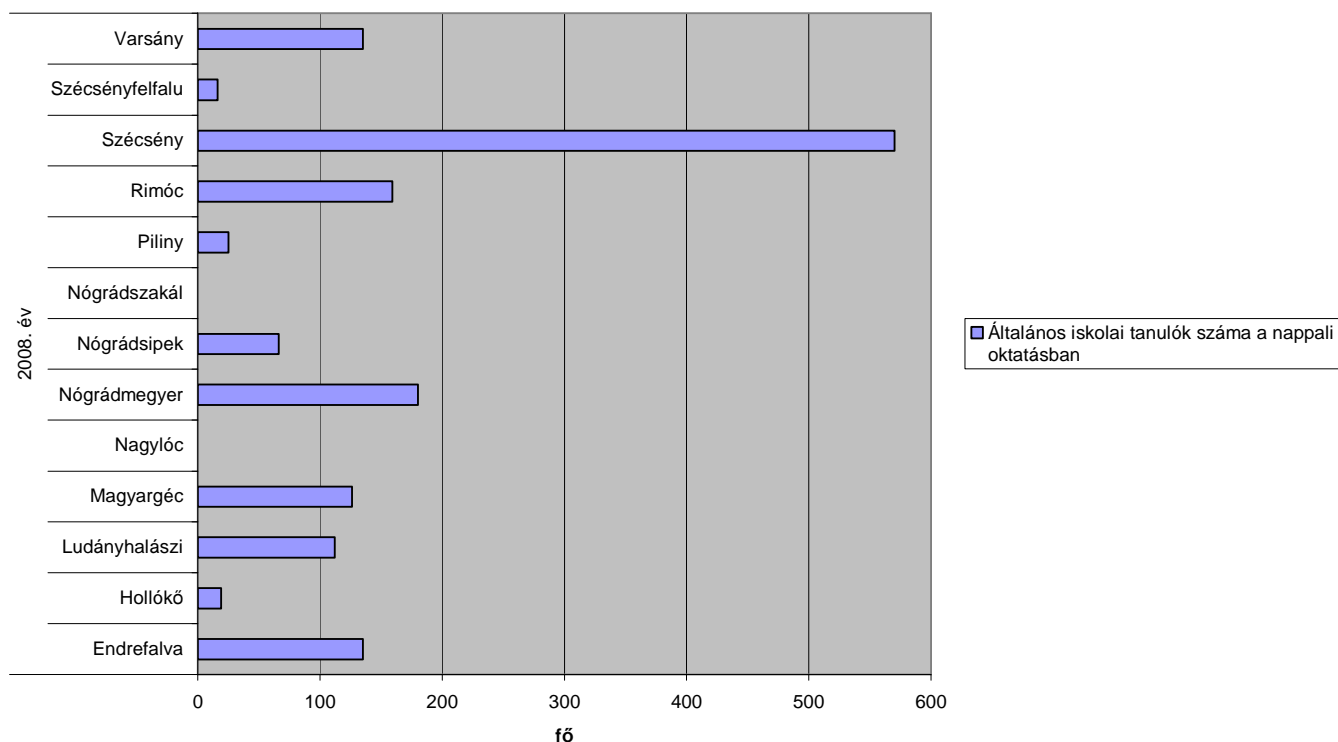
A kistérség minden településén működik óvoda és általános iskola. A települési önkormányzatok ragaszkodnak óvodáikhoz, még a kis létszámú óvodákat is fenn kívánják tartani. Van olyan óvoda, ahova mindössze 5 óvodáskorú gyermek jár. A csoportonkénti ideális létszám kilenc település (Endrefalva, Ludányhalászi, Magyargéc, Nógrádmegyer, Piliny, Rimóc, Szécsény, Szécsényfelfalu, Varsány) óvodájában érvényesül (20-25 fő). Vannak olyan települések, ahol a gyermeklétszám óvodabővítést is indokol (Magyargéc, Endrefalva).

A fenti táblázat egyértelműen jelzi azt, hogy noha a kistérség valamennyi településén működik óvoda, a legjelentősebb létszám a kistérségi központ Szécsényben található. Az óvodai ellátottság igen jónak mondható.

Az általános iskolák működtetését tekintve nagy hiányosságok tapasztalhatók. Igen kevés a nyelvtanár, kevés a tornaterem, a sportpálya. Uszodával egyetlen iskola sem rendelkezik a térségben. Sportcsarnokkal egyedül Nagylóc és Rimóc rendelkezik. Általában elmondható, hogy az iskolaépületek műszaki állapota nem kielégítő. Az iskolák az informatikai oktatáshoz szükséges számú számítógéppel nem rendelkeznek, internet hozzáférés viszont minden iskolában elérhető.

Általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban

A szécsényi kistérség általános iskolai ellátottsága jónak mondható. Nógrádszakálban és Nagylócon általános iskola 1-4. évfolyamokon működik, melyeket a Szécsény- Nagylóc- Nógrádszakál Intézményfenntartó Társulás tart fenn. A legnagyobb tanulólétszám Szécsényben lelhető fel. Jelentősebb tanulóállománnyal rendelkezik még az Endrefalva–Szécsényfelfalu-Piliny Közoktatási Intézményfenntartói Társulás által működtetett közoktatási intézmény, valamint Nógrádmegyer, Rimóc és Varsány települések iskolái.

A jelenlegi intézményháló működtetése túl nagy terhet ró a tulajdonos önkormányzatokra. Középtávon megfontolandó a többcélú kistérségi társulás keretében az intézményrendszer racionalizálására.

A középfokú oktatás elsődleges beiskolázási centruma Szécsény, hiszen csak itt található középfokú oktatási intézmény a kistérség területén, 1 gimnázium és 2 szakközépiskola. A középiskolai tanulók száma 607 fő, amelyből 347 gimnáziumi és 260 fő szakközépiskolai tanuló.

Iskolázottság

A Szécsényben található középfokú oktatási intézményekben 2008-ban 72 fő tett szert sikeres érettségi vizsgára, ez 2007-hez képest 2, míg 2006-hoz képest 18 fővel kevesebb.

A lenti táblázat a 2008/2009 tanévben általános iskolában végzettek számát mutatja településenkénti bontásban:

Település	Általános iskolában végzettek száma
Endrefalva	21
Ludányhalászi	9
Magyargéc	14
Nógrádmegyer	15
Nógrádsipek	0
Rimóc	16
Szécsény	127
Varsány	17

A 2008. és 2007. évi adatokat figyelembe véve kitűnik, hogy az alapfokú oktatásban végzettek száma a szécsényi kistérség településein 5 százalékkal esett vissza a két vizsgált év vonatkozásában.

Az általános iskolai és a középiskolai képzésben résztvevők számában megfigyelhető - a demográfiai változásoknak megfelelően -, hogy a népességszám évek óta tartó általános csökkenését követi az oktatásban résztvevők és végzettek száma.

4. 3. Egészségügy

A kistérségben jelenleg 10 háziorvosi szakszolgálat van, Endrefalván, Ludányhalásziban, Nagylócon, Nógrádmegyeren, Rimócon, Szécsényben 3 és Varsányban 2. Ezek a feladatellátási helyeken felnőtt és gyermek ellátást végeznek, az orvosok többségben vállalkozási formában működtetik az alapellátást.

A 10 háziorvosi szolgálatban 8 körzetben 1-2 csatolt község tartozik az ellátási területhez. Ezek távolsága a szolgálat központjától 4-10 km-re tehetők. A csatolt községek 90%-ában van kisebb orvosi rendelő, azonban ezek felszereltsége alul marad a központi rendelőkhöz képest.

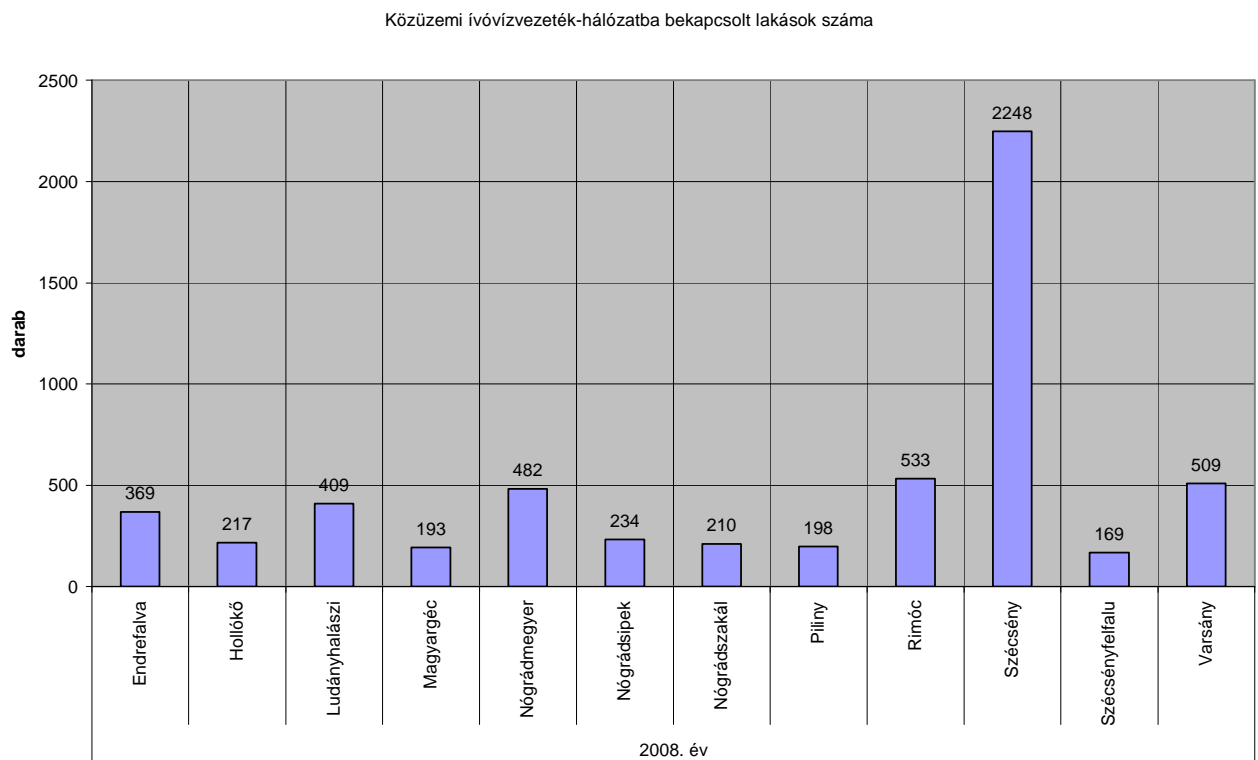
Szécsény városában a védőnői feladatokat 3 körzeti védőnő, a vonzáskör 12 települését 6 körzeti védőnő látja el. Munkájukhoz szükséges közlekedési eszköz a kerékpár. Néhány település esetében, ahol a távolság több kilométer, buszjáráshoz kötött.

Fogorvos Szécsény városában, gyógyszerész Szécsényben, Varsányban, Endrefalván, Nagylócon, Rimócon és Nógrádmegyeren működik.

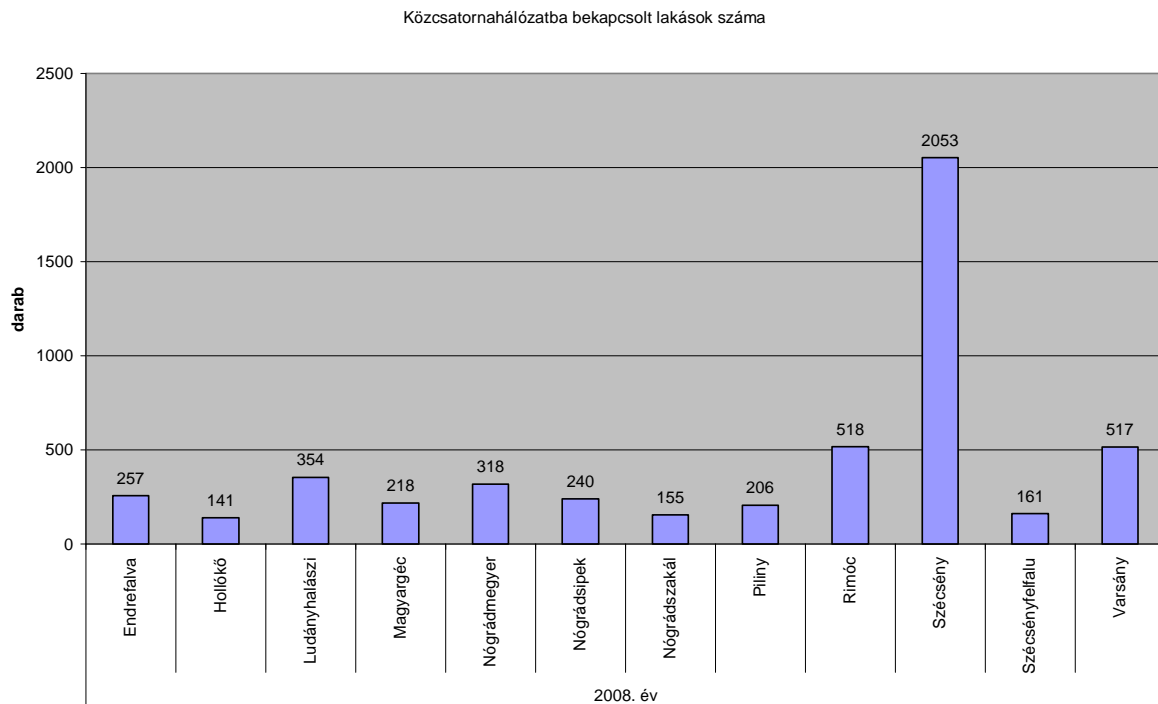
4. 4. Közszolgáltatások

Ivóvíz ellátás

A kistérség **vízi-közművek** szempontjából szinte teljesen ellátott. **Vezetékes ivóvízhálózat** minden településen kiépült. A közüemi vízhálózatba bekapcsolt lakások aránya 81, 1 % (KSH, 2002). A vízellátás községi kutakból és regionális hálózaton keresztül a Komra-völgyi tározóból biztosított.

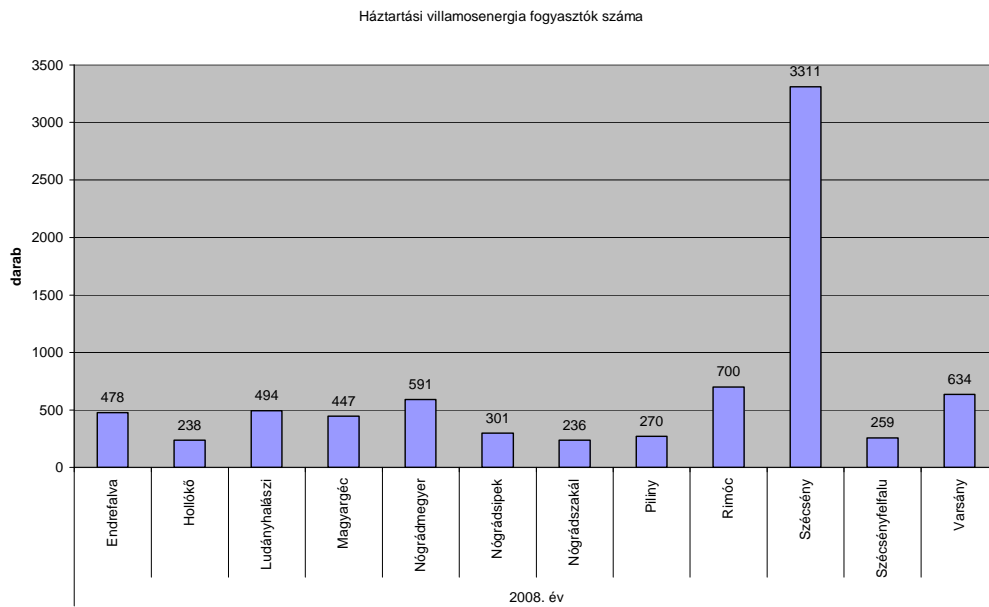

Szennyvízelvezetés

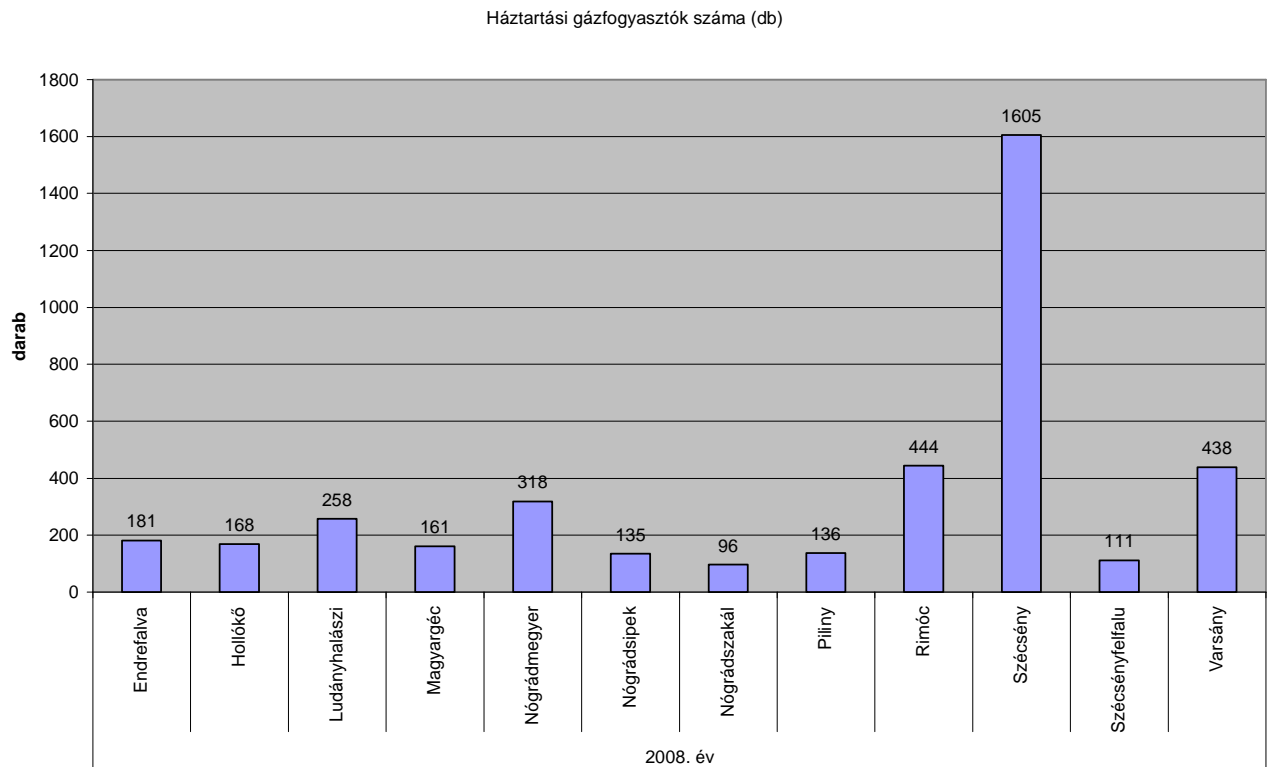
A kistérség minden településén kiépült a szennyvíz-csatorna hálózat. A közüzemi szennyvízcsatorna hálózatba bekapcsolt lakások aránya 70,9 %-os (KSH, 2005.). **Szennyvízcsatorna** mind a 13 településen az ingatlanok szinte 100 %-nak rendelkezésre áll (kivételem Zsúnypuszta). A szécsényi regionális tisztító telepen jelenleg a kistérségen túlmenően további 2 település szennyvizét is tisztítják.

Villamosenergia ellátás

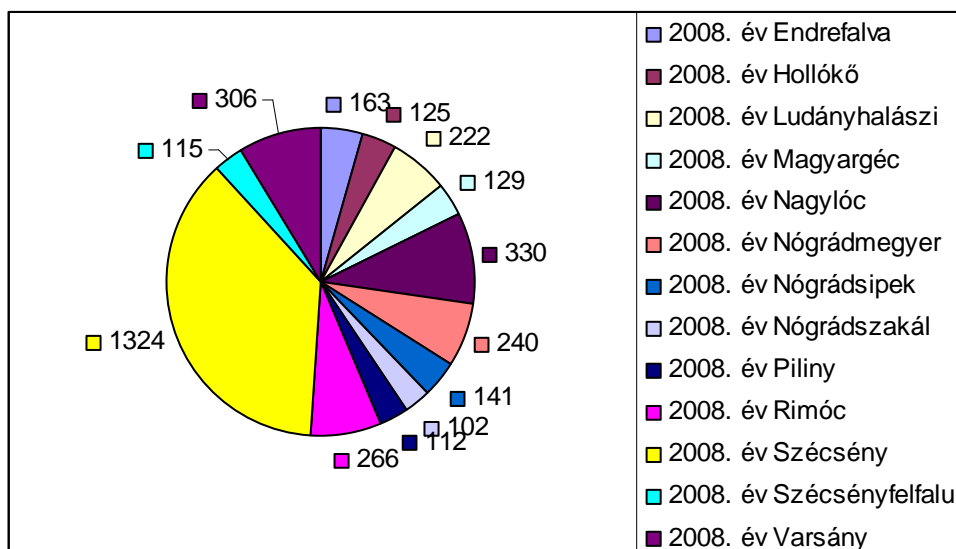
A villamosenergia ellátás a kistérség minden településén biztosított és minden lakás számára elérhető.

Gázellátás

A **vezetékes gáz** minden községbe eljutott, kivétel Zsúnypuszta. A gázt fogyasztó háztartások aránya 48, 9% a lakásállomány tekintetében, ami igencsak elmarad a megyei átlagtól, ami 52, 3%, de egyetlen kistérség tekintetében sincs 50% alatt. Ezzel szemben az egy háztartásra jutó fogyasztás itt a legmagasabb a megyében, 1766,7 m³ (KSH, 2005.).

Vezetékes telefon

A **telefonhálózat** kiépítettségét tekintve nem minden településre jutott el a vezetékes telefon.

Hollókő, Rimóc és Varsány községekben található a legtöbb telefon főállomás. Ebből Hollókő, mint 500 fő alatti, tehát aprófalú, kitűnik, de könnyen magyarázható a telefonok magas száma azzal, hogy a falu fontos turisztikai célpont.

Az elmúlt években nem nőtt különösebben a telefonbekötések száma, ami a mobiltelefonok terjedésével magyarázható.

Az **Internet** hozzáférés minden településen megoldható, vezetékes vagy mikrohullámú hálózaton keresztül. A térségben több szolgáltató is tevékenykedik.

Hulladékgazdálkodás

A térségben a hulladékok kezelése szervezettek mondható. A lakosság csaknem teljes hányadát sikerült bevonni a gyűjtésbe. A hulladékokat az esetek döntő többségében hetente egyszeri alkalommal szállítják el. A lakossági gyűjtőedények 110-120 l-esek, amelyek lakossági, illetve önkormányzati tulajdonban vannak.

A legtöbb településen évente egy-két alkalommal végeznek lomtalanítást. A térségben a szelektív hulladékgyűjtés nemrégiben került bevezetésre és kisebb-nagyobb sikerrel működik is.

A talajra és a talajvízre potenciálisan legnagyobb veszélyt a térség állattartó telepei jelentik. Legtöbb településen üzemel valamilyen állattartó telep. A legelterjedtebb haszonállat a szarvasmarha és a juh, amiket főként nagyüzemi keretek között tartanak. Sertés és baromfiállomány található a kisebb családi gazdaságoknál és a háztáji gazdaságokban. A lótartás egyedül Ludányhalászában jelentős.

Az almozási megoldások (mélyalmozás, szalmás trágya), a keletkezett trágyát földekre kijuttatva a növénytermesztésben hasznosítják. A kistérség legtöbb településén döngkút működik. Ugyancsak veszélyt jelent a talajra és a talajvízre a szinte minden település területén megtalálható illegális hulladéklerakók. Ezek komoly problémát jelentenek Hollókőn, Ludányhalászában, Nagylócon. Veszélyes, Varsány területén a víztározó mellett álló, korábban vegyszertárolásra használt épület. Jelenleg elbontását tervezik.

A térségünkben található ipari létesítmények többsége nem termel jelentősebb mennyiségű veszélyes hulladékot. Ahol viszont keletkeznek ott a környezetvédelmi törvényeknek megfelelő módon tárolják, adminisztrálják és ártalmatlanítják azokat.

A gyakori ellenőrzések garanciát nyújtanak környezetszennyezés elkerülésére. Kisebb gazdálkodó egységeknél, ha elő is fordulhatott egy-egy hulladéktípus gyűjtésének elhanyagolás ez volumenét tekintve nem adhat okot túl nagy aggodalomra. A közeljövőben esedékessé váló telepengedélyek megújítása rákényszeríti a cégek vezetőit az esetleges hiányosságok pótlása ezen a téren.

A keletkező hulladékok típusa és éves mennyisége

A kistérségben keletkező, közszolgáltatás keretében elszállított szilárd kommunális hulladékokról a bázisévben a szállítást végző VGÜ Salgótarjáni Városgazdálkodási és Üzemeltetési Korlátolt Felelősségű Társaság és E-Multi-Coop Szociális Szövetkezet adott felvilágosítást. A kistérségben keletkező szennyvizekről Észak-Nógrád Vízmű Kft.-től kaptunk adatszolgáltatást.

Az Észak-Nógrád Vízmű Kft. közlése szerint a csatornázott területek szennyvizét két tisztítómű fogadja, a befogadott folyékony hulladék és szennyvíziszap mennyisége:

Tisztítómű	Tisztított szennyvíz		Szennyvíziszap	
	m ³	t	m ³	T
Szécsényi	245995*	248455	936*	1002
Hollókői	7553	7629	40	43
Összesen		256084		1045

2009. évi adatok

*A megadott számok a kistérség plusz két település (Karancsság és Szalmatercs) szécsényi szennyvíztisztító telep által fogadott szennyvíz- és szennyvíziszap mennyiséget tartalmazzák.

A kistérségben keletkezett szilárd hulladékok mennyisége

Időszak	Terület	A lakosságtól elszállított települési szilárd hulladék (tonna)
2008. év	A kistérség területén összesen	4071,2
	Endrefalva	220
	Hollókő	100
	Ludányhalászi	238
	Magyargéc	180
	Nagylóc	360,2
	Nógrádmegyer	358
	Nógrádsipek	145
	Nógrádszakál	163
	Piliny	199
	Rimóc	433
	Szécsény	1128
	Szécsényfelfalu	211
	Varsány	336

Endrefalván a hulladékok szelektív gyűjtését 4 gyűjtőedényes hulladékgyűjtő szigetek oldják meg. Az üveget, műanyagot, papírt, fémet külön konténerben helyezik el. A községben 2 helyen vannak telepítve.

A gyűjtőszigetek szelektíven gyűjtött hulladékainak elszállításáról az önkormányzat gondoskodik, a szelektíven gyűjtött hulladékok további válogatását elvégzik, majd innen juttatják a különböző hasznosítható anyagokat a feldolgozókhöz.

Hollókőben, Ludányhalásziban, Magyargécben, Nógrádsipeken a hulladékok szelektív gyűjtését 4 gyűjtőedényes hulladékgyűjtő sziget létesítésével oldják meg. Az üveget, műanyagot, papírt, fémet külön konténerben helyezik el. A községben 2 helyen vannak telepítve.

A gyűjtőszigetek szelektíven gyűjtött hulladékainak elszállításáról az önkormányzat gondoskodik, az elszállító a szelektíven gyűjtött hulladékok további válogatását elvégzik, majd innen juttatják a különböző hasznosítható anyagokat a feldolgozókhöz.

Nógrádmegyerben, Szécsényfelfaluban a hulladékok szelektív gyűjtését 4 gyűjtőedényes hulladékgyűjtő sziget oldja majd meg. Az üveget, műanyagot, papírt, fémet külön konténerben helyezik el. A községben egy helyen van telepítve.

Nógrádszakálban, Varsányban a hulladékok szelektív gyűjtését 4 gyűjtőedényes hulladékgyűjtő sziget oldja majd meg. Az üveget, műanyagot, papírt, fémet külön konténerben helyezik el. A községben két helyen van telepítve.

Rimócon a hulladékok szelektív gyűjtése nem megoldott.

Szécsényben a hulladékok szelektív gyűjtését 4 gyűjtőedényes hulladékgyűjtő szigetek oldják meg. Az üveget, műanyagot, papírt, fémet külön konténerben helyezik el. A városban 7 helyen vannak telepítve.

A gyűjtőszigetek szelektíven gyűjtött hulladékait a VGÜ és E-Multi-Coop Szociális Szövetkezet gyűjti össze és szállítja, ahol a szelektíven gyűjtött hulladékok további válogatását végzik, majd innen juttatják a különböző hasznosítható anyagokat a feldolgozókhöz.

5. Gazdasági jellemzők

5. 1. Ipar

A szécsényi kistérség két meghatározó ipari üzeme közül a Tommy-Invest Kft. elektronikai alkatrészek gyártásával foglalkozik, mintegy 195 főt foglalkoztat. A második legjelentősebb ipari foglalkoztató a Ludányhalásziban működő Profilplast Kft., 60 fős munkavállalói létszámmal, mely műanyagtermékek gyártásával foglalkozik.

Mint minden térségben, itt is jelentős foglalkoztató erővel bír a kereskedelem és vendéglátás. Azonban a vállalkozások körében tapasztalható 32%-os arányuk és ennél jelentősen alacsonyabb foglalkoztatási szerepük a fejlettebb térségekben tapasztalható 45-50%-os aránnyal, jelzi a térség csekély fogyasztói erejét, azt, hogy nagyobb részük családi önfoglalkoztató vállalkozásként működik. A térség vállalkozásait 60-80 könyvelő, néhány informatikus, néhány nyomdai mikro vállalkozás, egy-egy ügyvéd szolgálja ki.

Mindezek mellett mamut ágazatnak tűnik a közszolgálat: önkormányzati hivatalok, iskolák, háziorvosi és szakrendelők, szociális gondozók, magas száma. A közszolgálatban dolgozók kiugró mértéke is jelzi a térség vállalkozásainak kevés számát, a gazdasági recesszió mértékét.

A vállalkozások 28%-a ipari, építőipari, 33%-a pedig kereskedelmi, vendéglátóipari szolgáltatást végez. A társas vállalkozások árbevételének több mint 50%-a az iparból származott, annak ellenére, hogy az 50 főnél több dolgozót foglalkoztatók száma a térségben a legkevesebb. A társas vállalkozások árbevételének több mint fele az ipari tevékenységből származik, melyek teljes egészében Szécsényben található. A kereskedelmi ellátottság az ezer lakosra jutó 12 kiskereskedelmi és 4 vendéglátói üzlettel, a megyei átlaggal azonos színvonalú.

Gazdasági szervezetek száma nagyság és ágazati hovatartozás szerint (A táblázat nem tartalmazza a közszolgálat adatait.)

	0 fő	1-9 fő	10-19 fő	20-49 fő	50-249 fő	250 felett	nem ismert	összesen
Élelmiszer, ital, dohány	6	6	1	1	—	—	1	15
Ruházat és bőripar	2	1	1	—	—	—	—	4
Textilipar	2	1	—	—	—	—	—	3
Faipar	9	11	—	1	—	1	—	22
Nyomda, könyv és lapkiadó	4	1	1	1	—	—	—	7
Kohászat, fémfeldolgozás	6	5	3	—	1	—	4	19
Iroda és számítógép, villamos gép-, műszergyártás, híradás	1	3	—	—	—	1	1	6
Gép- és járműgyártás	4	1	1	1	—	—	—	7
Építőipar	71	61	3	2	—	—	18	155
Építőanyag, cserép- kerámia-, üveg- gumi-, vegyipar	2	4	2	—	1	—	—	9
Mező-, erdő-halgazdaság	50	34	3	—	—	—	21	108
Kereskedelem, vendéglátás, Jármű-, üzemanyag kereskedelem	179	122	3	3	1	—	31	339
Szállítás, raktározás, közlekedés	49	33	2	—	—	—	2	86
Villamosenergia, gáz-, gőz-, szennyvíz-, hulladékkezelés	5	2	—	1	—	—	—	8
Pénzügyi és biztosítási tevékenység	22	—	—	1	—	—	—	23
Ingtalanügyek és gazdasági szolgáltatás	88	17	1	—	—	—	21	127
Oktatás	26	—	—	—	—	—	2	28
Egészségügyi és szociális ellátás	14	8	—	—	—	—	2	24
Szórakoztatás, Kultúra, Sport és egyéb szolgáltatás	31	6	—	—	—	—	3	40
Köz-, és általános igazgatás, érdekvédelem	1	2	—	—	—	—	—	3
Összesen	572	318	21	11	3	2	106	1033

A kistérség ipari és mezőgazdasági foglalkoztatói

Ipar

Középvállalkozások

Foglalkoztató neve	Település	Foglalkoztatottak száma
Profilplast Kft.	Ludányhalászi	70 fő
TOMMYINVEST Kft. Szécsény	Szécsény	195 fő

Kisvállalkozások

Foglalkoztató neve	Település	Foglalkoztatottak száma
AVA- Pack Kft.	Szécsény	12 fő
Lóci Vas és Acélöntöde Kft	Nagylóc	18 fő
Főkefe Nonprofit Kft.	Nógrádszakál	20 fő
Agrola trade Kft.	Szécsény	25 fő
UNIVERZÁL Kft.	Szécsény	27 fő

Mikrovállalkozások

Foglalkoztató neve	Település	Foglalkoztatottak száma
Ipoly Print Kft.	Szécsény	1 fő
DURAMEN Kft.	Szécsény	4 fő
VÁR- Center Kft.	Szécsény	9 fő
New-Profilplack Csomagológép Kft.	Szécsény	9 fő
Észak- Térkő Kft.	Nagylóc Zsunypuszta	- 10 fő

Kereskedelem, szolgáltatás

Középvállalkozás

Foglalkoztató neve	Település	Foglalkoztatottak száma
Palóc COOP Zrt.	Szécsény	90 fő

Kisvállalkozások

Foglalkoztató neve	Település	Foglalkoztatottak száma
Karaván COOP Kft.	Endrefalva	20 fő
Vincze István és Fia Bt	Szécsény	25 fő
ALGIDA/ Eis Food	Szécsény	38 fő

Mikrovállalkozások

Foglalkoztató neve	Település	Foglalkoztatottak száma
Várkert '97 Kft.	Szécsény	1 fő
Magyargéc 2000 Kft.	Magyargéc	2 fő
TRANSQUICK Bt	Szécsény	8 fő
Laczkó Bertalan e.v.	Szécsény	8 fő
KERIPSZOL Bt.	Szécsény	10 fő

A fenti táblázat adatai alapján egyértelműen megállapítható, hogy a szécsényi kistérségben a kisvállalkozások, illetve a mikrovállalkozások vannak többségben. Az iparban tevékenykedő foglalkoztatók között egyenlő arányban fordulnak elő mikro-, és kisvállalkozások, azonban a kereskedelem és szolgáltatás területén jelen lévő foglalkoztatók aránya a mikrovállalkozások javára dől el.

5. 2. Mezőgazdaság

A szécsényi kistérség a megye leginkább mezőgazdasági jellegű területe. A kistérség mezőgazdasági területeinek aránya 60%, melyből 34, 4% az erdőterület és 2, 2% a védett terület aránya. A kistérség területének 44%-a szántóföldi művelésre alkalmas terület. A szántóterület átlagos aranykorona (17 AK) értéke elmarad a legjobb pásztói (21 AK) kistérségtől, de a lakosság nagyobb része él a mezőgazdasági tevékenységből. A működő mezőgazdasági vállalkozások aránya 10-12%, mely mesze felülmúlja a többi megyei kistérséget. A csökkenő nemzetgazdasági súlyú mezőgazdaság továbbra is jelentős szerepet játszik a kedvező agráradottságú déli országrész, és számottevő ipar híján a periférikus helyzetű, elmaradott, döntően aprófalvas kistérségek életében.

A kárpótlási folyamat során létrejött mezőgazdasági földterületi tulajdonviszonyok, széttagolt és kisméretű parcellák pedig reménytelenné tették a helyzetet abból a szempontból, hogy versenyképes helyi mezőgazdasági vállalkozások kialakulására lehessen számítani, ami a falusi lakosság jelentősebb számú és arányú része számára jelenthetne biztos megélhetést a jövőben.

A kistérség falvaiban a mezőgazdasági vállalkozások és a mezőgazdasági vállalkozásokban foglalkoztatottak száma minimális. A 3 %-os megyei szintű mezőgazdasági foglalkoztatotti arány jól tükrözi a Szécsényi kistérség helyzetét is.

Terület	Mezőgazdasági terület művelési ágak szerint (2010.)							
	Szántó	kert	gyümölcsös	szőlő	gyep	legelő	kaszáló	pihentetett terület
	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha
Kistérség összesen:	6586,71	1,35	169,79	1.66	223,26	2328,08	800,97	83,54

A kistérség termőhelyi adottságainak területi megoszlása

Termőhely minősége	Terület nagysága (ha)
Jó termőhelyi adottságú területek	3870
Közepes termőhelyi adottságú területek	4720
Gyenge termőhelyi adottságú területek	6809
Összesen:	15399

A fenti területeken a gazdálkodási forma jellemzően kisüzemi. A területen szövetkezeti nagyüzem nem található. Néhány, méreteiben és gazdasági potenciáljában elhanyagolható gazdasági társaság, mint utódszervezet működik a területen.

Jelenleg a földhasználattal kapcsolatos kérdések nehezen tisztázhatóak. Az Ipoly-menti Palócok Térségfejlesztő Egyesülete által kidolgozott Helyi Vidékfejlesztési Stratégiában foglaltak szerint a mezőgazdasági termelésben résztvevő különböző gazdálkodási típusok megművelt terület arányai a következők:

- Főállású mezőgazdasági termelők a terület 28%-án
- Helyi székhelyű gazdasági társaságok a terület 2%-án
- Nem helyi székhelyű gazdasági társaságok a terület 18%-án
- Östermelők, kiegészítő termelés a terület 35%-án
- Ismeretlen tulajdonú, vagy felhagyott terület a terület 17%-án gazdálkodnak.

A 2009-2010. években az állatlétszám alakulása a kistérség településein némiképp változott. Elsősorban a húshasznú szarvasmarha állomány létszáma emelkedett meg jelentősen, többek között a Ludányhalászi - Nógrádszakál vonalon, illetve a Szécsényfelfaluban található, jelenleg 50 darabos húsmarha tartás beindításának köszönhetően. A húsmarhát, a hazai kereskedőkön túl többnyire olasz, görög, és török felvásárlók vásárolják meg az állattartóktól, mely iránt az érdeklődés szerencsére nem csökken, ezzel kedvező hatást gyakorolva az állomány növelésére.

A tejhasznú szarvasmarhák létszáma jelenleg stagnál, melynek oka többek között a tej alacsony felvásárlási ára (kb. 70 Ft/l). A legnagyobb felvásárló az Alföldi Tej Kft.

A juh-, a kecske-, és a ló állomány létszámában jelentős változás nem történt az elmúlt két évben, ha csak nem említjük azt a 6 db lovat, amely a Szécsényfelfaluban található állatok számát gyarapítja.

A tojótyúk állomány 2009-ben szinte teljesen megszűnt, mivel az állattartási körülmények nem feleltek meg az Úniós elvárásoknak, (ketrecméret, fény mennyiség, stb.) az előírásoknak való állattartás kialakítása pedig túl sok plusz költséget jelentettek volna a gazdák számára.

A népesség gazdasági aktivitása, vállalkozások helyzete

A kistérség falvaiban a mezőgazdasági vállalkozások és a mezőgazdasági vállalkozásokban foglalkoztatottak száma minimális. A 3 %-os megyei szintű mezőgazdasági foglalkoztatottsági arány jól tükrözi a Szécsényi kistérség helyzetét is.

A kistérség mezőgazdasági foglalkoztatói

Kisvállalkozások

Foglalkoztató neve	Település	Foglalkoztatottak száma
Nógrád Malomipari Rt.	Szécsény	24 fő
Ipoly Erdő Zrt.	Szécsény	12 fő

Mikrovállalkozás

Foglalkoztató neve	Település	Foglalkoztatottak száma
Bálint és Ágica Baromfitenyésztő Bt.	Endrefalva	3 fő

5. 3. Szolgáltatás

Turizmus

Turisztikai célú civil szervezetek a szécsényi kistérségben:

- * Szécsény és Térségének Turisztikai és Közművelődési Egyesülete
- * Szécsény Műemlékeiért és Idegenforgalmáért Alapítvány
- * Hollókőért Közalapítvány
- * Falusi Vendéglátók Nógrád Megyei Egyesülete
- * Nógrád Turizmusáért Egyesület
- * Palócföldi Népi Iparművészek Egyesülete
- * Vezérlőfejedelmi Asztaltársaság Egyesület
- * Nógrád Megyei Kézműves Műhely Egyesület

Turisztikai kínálat

A térség egyik fő vonzerejét az **autentikus természeti környezete** adja. A kistérség állóvizekben szegény, leginkább mesterségesen kialakított tavak találhatóak itt. A térség talajvízkészlete kicsi, a gyógyvíz és hévíz állománya jelentéktelen. A térségen áthalad az országos Kék Túra útvonal.

A kistérség minden településének megvan a maga erdésze, ám a területet összefogó kezelője az Ipoly Erdő Rt. szécsényi erdészete. A térségre erősen **jellemző a vadászat**, melyhez kiváló adottságokkal rendelkezik.

A térség **épített örökségei** közé tartoznak a települések templomai, amelyek kivétel nélkül műemlék jellegűek.

A térség falvai közül természetesen Hollókőnek, de Rimócnak és Varsánynak is van Falumúzeuma. Hollókőben több múzeumot, kiállítóhelyet is találhatunk, ezek: Postamúzeum, Szövőház, Tájház, Kelemen Ferenc fafaragó kiállítása és háza, Babamúzeum, Szövőházak. Szécsényben található a megye harmadik legnagyobb múzeuma, a Forgách Kastélyban helyet kapott Kubinyi Ferenc Múzeum. A kastélyban 1973-óta működik állandó kiállítás. Szintén a városban tekinthető meg a Tűzoltás történetét bemutató kiállítás, mely a város jelképében a Tűztoronyban kapott helyet.

A térségben a vendéglátó-egységek száma kevés, a meglévők Szécsényben és Hollókőn összpontosulnak. A vendéglátás a hagyományos vendéglátó egységek mellett, a falusi vendégasztal működtetésére is kiterjed.

Szálláshelyek

A kistérségben a falusi turizmus egyre népszerűbb. Ennek megfelelően a térség településein jellemzőek a **falusi szálláshelyek** kialakítására vonatkozó elképzelések. Kihasználtságuk **időszakos, szezonális**. Elsősorban nyáron, illetve nagyobb ünnepekkor mutatkozik igény irántuk (Húsvét, Szilveszter).

A kereskedelmi **szálláshelyek 4 típusa** van jelen: panzió, turistaszálló, ifjúsági szállás, üdülőház. Szécsényben az Ipoly Panzió, Hollókőn a Panoráma Panzió fogadja a vendégeket. Szécsényfelfaluban üzemel a Tamás bátya kunyhója nevet viselő vendégház, mely összesen 16 fő fogadására alkalmas. Szintén a településen működik a Stella Vendégház. Szécsény-Pöstyénpuszta szállást biztosító létesítménye az Ipolypart Vendégház. A szécsényi Liphay Béla Mezőgazdasági Szakképző Iskola Kollégiuma 100 fő elhelyezését teszi lehetővé. A hollókői Palóc Üdülőházak 60 fő kényelmes elszállásolását biztosítják.

Rimócon az önkormányzat fejlesztéseinek köszönhetően 2007-től vendégház, 2008-tól ifjúsági szálláshely várja a településre érkező vendégeket. Az előbbi 8+2 fő, míg az utóbbi 20 fő kényelmes elhelyezésére nyújt lehetőséget. Az ifjúsági szálláshelyen közösségi terem is kialakításra került a különböző programokra gondolva. A vendégek részére szükség esetén étkeztetés is biztosítható az önkormányzati konyhákról. A beruházás az INTERREG III/A Magyarország-Szlovákia-Ukrajna Szomszédági Program segítségével valósulhatott meg a településen.

Vendégházak, szálláshelyek találhatóak még a kistérségben Nógrádsipek, Piliny és Varsány településeken.

Jelenleg nem üzemel (felújítás alatt Városmag II. eleme) a szécsényi Bástya panzió.

A SZÉCSÉNYI KISTÉRSÉG VONZERŐLELTÁRA

Település	Vonzerő			
	Természeti	Emberalkotta		
	Túraútvonalak	Műemlékek, Történelmi helyszínek	Gyűjtemények, Történelmi, népi	Rendezvények

	<i>védett területek</i>		<i>hagyományok</i>	
Endrefalva	<ul style="list-style-type: none"> Ménes-patak 	<ul style="list-style-type: none"> Régészeti lelőhely Védelemre javasolt épületek 	<ul style="list-style-type: none"> Zenészképzés (kialakítás alatt) 	<ul style="list-style-type: none"> Falunap Játékfesztivál
Hollókő	<ul style="list-style-type: none"> Hollókő Tájvédelmi Körzet (Várhegy, Szár-hegy Nedám-hegy) Tanösvény 	<ul style="list-style-type: none"> Vár Árpád-kori templom Parasztfürdő 	<ul style="list-style-type: none"> Babamúzeum Falumúzeum Tájház Erdők Múzeuma Kelemen Ferenc fafaragó kiállítása Szövőház Hagyományőrzés: Néptánccsoport, asszonykórus Fazekasság, hímzés, kenderfeldolgozás kosárfonás 	<ul style="list-style-type: none"> Ünnepi várjátékok Játékos várnapiak Nyári nomád történelmi kalandtábor Rendhagyó történelemórák Hollókői Húsvéti Fesztivál Pünkösddőlés Palóc szőttes kulturális fesztivál Szüreti felvonulás Világörökségi nap
Ludányhalászi	<ul style="list-style-type: none"> Duna-Ipoly Nemzeti Parkhoz tartozó terület Nagypontyostó 	<ul style="list-style-type: none"> Ráday kastély Barokk templom, műemlék parókia Árpád-kori régészeti lelőhely 	<ul style="list-style-type: none"> Szobrászművész 	<ul style="list-style-type: none"> Palántás kupa korcsolyaverseny az Öregtavon Szánkóverseny Kerékpártúra Március 15-ei ünnepély és koszorúzás Majális Ludányi Falunap Horgászverseny Szüreti felvonulás és bál Idősek napi ünnepély Karácsonyt váró est .
Magyargéc	<ul style="list-style-type: none"> Kilátó Megyer-patak Mesterséges tó 	<ul style="list-style-type: none"> Avar-kori emlékek Barokk stílusú templom 	<ul style="list-style-type: none"> Hagyományőrzés: Asszonykórus, iskolai néptánccsoport Kovácsmester 	<ul style="list-style-type: none"> Falunap Szüreti felvonulás
Nagylóc	<ul style="list-style-type: none"> Zsúnypuszta (Bükk Nemzeti Park) Víztározó (jóléti tó) 	<ul style="list-style-type: none"> Vár-domb (avar-kori földvár) 2 palóckontyos épület XV. sz.-i templom 	<ul style="list-style-type: none"> Hagyományőrzés: Palóc hagyományok Festőművész 	<ul style="list-style-type: none"> Falunap „Vendégség”
Nógrád-megyer	<ul style="list-style-type: none"> Vadászterületek 	<ul style="list-style-type: none"> Avar-kori földvár romjai Lehel-féle Kúria Műemlék jellegű épületek 	<ul style="list-style-type: none"> Hagyományőrzés: asszonykórus Festőművész 	<ul style="list-style-type: none"> Szüreti felvonulás Hagyományőrző Egyesületek Találkozója
Nógrád-sípek	<ul style="list-style-type: none"> Túraútvonalak (Dobos-kút) 	<ul style="list-style-type: none"> Csák Máté várának romjai (Rimóccal határos) Műemlék jellegű épületek Balás-kúria Nagy-kúria 	<ul style="list-style-type: none"> Hagyományőrzés: Népművészeti babák készítése, citerazenekar, hagyományőrző kórus 	<ul style="list-style-type: none"> Falunap Tábortűzgyújtás (májusfaállítás)
Nógrád-szakál	<ul style="list-style-type: none"> Páris-patak (őselet) Túraútvonalak 	<ul style="list-style-type: none"> Török-kori nagyharang Műemlék jellegű 	<ul style="list-style-type: none"> Hagyományőrzés: Kovácsmester 	<ul style="list-style-type: none"> Falunap Kálváriai búcsú

	(Páris-patak, Bertece-patak, Darna-patak)	templom, parókia		
Piliny	<ul style="list-style-type: none"> • Pilis-patak • Templomkert 	<ul style="list-style-type: none"> • 1526-ban öntött harang • Pincesor • Régészeti ásatások (Várhegy) • Barokk templom 	<ul style="list-style-type: none"> • Hagyományőrzés: Palóc népviselet 	<ul style="list-style-type: none"> • Falunap „Vendégség”
Rimóc	<ul style="list-style-type: none"> • Tájvédelmi körzet • Szentlélek-patak • Körtvélyes-patak • Darázsdói-patak • Békás-tó • Kiskerek hegyek 	<ul style="list-style-type: none"> • Csák Máté várának romjai (Nógrádsipekkel határos) • Műemlék jellegű népi épületek 	<ul style="list-style-type: none"> • Falumúzeum • Hagyományőrzés: Palóc tájház • Palóc népviselet, népi ételek, hagyományőrző egyesületek, Rimóci Rezesbanda 	<ul style="list-style-type: none"> • Falunap „Vendégség” • Kisasszony napi zarándoklat a fogadalmi kápolnához • Betlehemezés • Szentcsalád járás • Mária mennyegzője • Szüreti rendezvény
Szécsény	<ul style="list-style-type: none"> • Várkert (természetvédelmi terület) • Kilátó • Madárvárta • Tanösvény • Kastélypark 	<ul style="list-style-type: none"> • Történelmi városközpont • Forgách Kastély • Ferences templom • Régi Postaállomás • Barokk patikaépület • Ferde tűztorony 	<ul style="list-style-type: none"> • Kubinyi Ferenc Múzeum • Hagyományőrzés: Szőnyeg és szőttés készítés, babakészítés, mézeskalács készítés, palóc néptáncgyűttes, Igrice Gyermekek néptáncsoport, Erkel Ferenc Vegyeskar • Grafikus • Szobrász 	<ul style="list-style-type: none"> • Magyar Kultúra Napja • Városnap rendezvény, a város alapítás emlékére • Nemzetközi folklór fesztivál • Kastélykerti Esték • Szécsényi szüret • Képzőművészeti Megyei Őszi Tárlat • Férfibúcsú
Szécsény-felfalu	<ul style="list-style-type: none"> • Túraútvonalak • Géci-patak • Mikroklíma 	<ul style="list-style-type: none"> • XV. sz-I műemlék templom 	<ul style="list-style-type: none"> • Hagyományőrzés: Asszonykórus • Fazekasmester 	<ul style="list-style-type: none"> • Falunap
Varsány	<ul style="list-style-type: none"> • Tábi-fűzfa • Tábi víztározó • Szentlélek-patak • Köles-völgyi-patak 	<ul style="list-style-type: none"> • Halmos-Kiss Kúria • Nagyboldogasszony Kápolna • Palóc népi lakóépületek 	<ul style="list-style-type: none"> • Falumúzeum • Hagyományőrzés: Palóc népviselet, Hagyományőrző Egyesület, Muskátli Dalkör, Avar Színpad • Grafikus, tűzzománckészítés 	<ul style="list-style-type: none"> • Falunap • Lepényfesztivál

Természetvédelmi területek

Hollókői Tájvédelmi Körzet (Hollókő)

A Bükki Nemzeti Park fennhatósága alá tartozó 141 hektáros terület alapvető rendeltetése, hogy védje a hollókői tájrészlet jellegzetes arculatát, megőrződjön a várrom természetes környezete, hogy a területen kultúrtörténeti, természeti és tájképi értékek ötvöződjenek egymással. A területen hagyásfás legelők, sziklavegetációk, erdőségek váltogatják egymást. A területhez tartozik Hollókő- Ófalu is, ahol a palóc hagyományok elevenednek meg.

Húsvét ünnepén a falu apraja- nagyja díszes népviseletet ölt magára, s két napon keresztül megelevenednek a falu régi szokásai. Egész napos folklór program, népművészeti kirakodó vásár, kézműves bemutatók, gasztronómiai ínyencségek, gyerekjátékok nyújtanak gazdag programot vendégeiknek.

Pünkösdi alkalmából Nógrád megye hagyományőrző együttesei elevenítik fel a pünkösdi néphagyományokat és népszokásokat.

A szüret idején a falu fiataljai díszes népviseletbe öltözve vonulnak fel a faluban, hirdetvén, hogy véget ért a szüret, és biztosítva van a jövő év bora. Számot adnak az év jeles történéseiről.

December 6.–a Hollókő világörökséggé nyilvánításának ünnepe, ahol a helyi emberek mutathatják meg tánc-ének-, versmondó tudásukat. A település lakói ezen alkalomból együtt ünnepelnek a Művelődési házban.

Kelet Cserhát Tájvédelmi Körzet (Nagylóc)

512 ha kiterjedésű védett erdő tartozik a településhez. A megye természeti környezete javításának pozitívuma, hogy létrejött a Duna – Ipoly Nemzeti Park. Általános feladat a veszélyeztetett fajok, élőhelyek feltárása és a védelem kialakítása, biztosítása.

Nagylóc településen minden évben megrendezésre kerül a falunap, melyre általában a nyár során kerül sor és keretében színes kulturális programokon vehetnek részt az érdeklődők. Ősszel a szüreti felvonulások alkalmával hagyományőrző csoportok fellépését és különböző kulturális programokat vonultat fel a település.

Turisztikai információszolgáltatás

A kistérségben Szécsényben és Hollókőn működik **Tourinform iroda**. A Hollókői Tourinform aktívan működik, azonban a szécsényi Tourinform iroda működése és jövőbeni léte függőben van. Turisztikai információkat szolgáltatnak a települési polgármesteri hivatalok, művelődési házak is, illetve sok esetben, a helyi presszókban is kaphatnak a turisták felvilágosítást.

Kiadványos ládikók, melyekből az egyéb lehetséges információs pontok nyitva tartási idején túl is lehetne információt szerezni, egyelőre nem honosodtak meg a kistérségben (elsősorban a rongálástól tartva). Az egyes turisztikai szolgáltatók segítik a turistákat hozzájutni más szolgáltatók, közeli vonzerők kiadványaihoz.

Információs táblák a kistérség több településén segítik az eligazítást, ezek elsősorban a helyi vonzerők, szolgáltatók, fontosabb közintézmények megtalálását könnyítik meg, de ma már sok helyen találkozunk utcanév táblákkal is.

A szolgáltató egységek nem fedik le az igényeket. Sem számban, sem színvonalban nem felelnek meg az elvárásoknak. Mind az országos átlag, mind a szomszédos kistérségek adatai kedvezőbbek és Nógrád megyében is csak a rétsági kistérségben kevesebb a boltok száma.

Település	Kiskereskedelmi üzlet	Ebből: élelmiszer jellegű üzlet és áruház	Gyógyszertár	Fiók-gyógyszertár
Szécsény	143	28	2	–
Endrefalva	10	4	1	1
Hollókő	15	2	–	–
Ludányhalászi	8	5	–	1
Magyargéc	4	3	–	–
Nagylóc	20	10	1	–
Nógrádmegyer	20	5	1	1
Nógrádsipek	7	4	–	–
Nógrádszakál	5	3	–	–
Piliny	5	2	–	–
Rimóc	11	4	–	1
Szécsényfelfalu	6	2	–	–
Varsány	11	6	1	–
Kistérség összesen	265	78	6	3

Adatforrás: KSH Nógrád Megye

Turisztikai kereslet

A kistérség turisztikai keresletére alapvetően a szezonális jellemző: elsősorban a nyári hónapokban jelentős az ide látogató turisták száma, valamint a kistérség rendszeres rendezvényeinek időpontjában.

Az egynapos látogatók száma igen magas, ugyanakkor alacsony a vendégéjszakák száma.

Vendégéjszakák alakulása szécsényi kistérségben 2009. évi adatok

	Egy főre jutó szálláshelyek száma (db/fő)		Egy főre jutó vendégéjszakák száma (vendégéjszaka/fő)	
	Magas kategóriájú szállás*	Alacsonyabb kategóriájú szállás**	Magas kategóriájú szállás*	Alacsonyabb kategóriájú szállás **
Térségi adat	0,01	0,01	0,13	0,37
Országos átlag	0,02	0,04	1,81	0,68
Térségi adat az országos átlag százalékában	29%	35%	7%	54%

* Szálloda, gyógyszálloda, panzió

**Üdülőtábor, ifjúsági szálló, turistaszálló, kemping, magánszállásadás

Forrás: HVS kistérségi HVI, KSH, HVS adatbázis

6. SWOT analízis

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> ➤ érintetlen természeti környezet ➤ gazdasági tevékenységekhez szükséges műszaki infrastruktúra rendelkezésre áll ➤ a falvak többségében a népességfogyás lassú, de minden települést érint, fogy a lakosságszám ➤ UNESCO Világörökség helyszín: Hollókő ➤ gazdag épített- és szellemi örökség ➤ kialakulóban lévő euroregionális kapcsolatok ➤ növénytermesztés és állattartási hagyományok ➤ Budapesthez közeli fekvés ➤ zöldség-, és gyümölcsstermesztési tapasztalatok ➤ élő néphagyományok, folklór, népi kultúra ➤ erdőség, vadászati lehetőség 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ alacsony a kistérség népességmegtartó ereje ➤ értelmiségiek elvándorlása ➤ a népesség folyamatos elöregedése ➤ magas munkanélküliség ➤ magas a tartósan munkanélküli roma népesség aránya ➤ nem kellően kihasznált természeti adottságok ➤ településközpontok elmaradt rehabilitációja ➤ hiányzó közúti kapcsolat szlovákiai falvakkal ➤ alacsony színvonalú mezőgazdaság ➤ országon belüli periférikus pozíció ➤ az Ipolyon, mint határfolyón való átkelési lehetőségek alacsony száma ➤ gyenge minőségű, felaprózódott termőhelyek ➤ turizmusmarketing hiánya miatt „kallódó” kulturális örökség ➤ a vállalkozói tőke és a befektetések alacsony aránya ➤ nagyszámú, többségében képzetlen munkaerő ➤
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> ➤ határon átnyúló kapcsolatok elmélyítése ➤ növekvő érdeklődés Észak-Magyarország, mint befektetési célterület iránt ➤ losonci repülőtér közelsége ➤ ipari munkahelyek teremtése ➤ információs technológia fejlesztése ➤ egyéb nemzetközi kapcsolatépítés ➤ logisztikai centrumok kialakítása ➤ turizmusfejlesztés térségi összehangolása ➤ hűtőházi és élelmiszeripari feldolgozó kapacitás és munkahelyek létesítése ➤ Az önkormányzatok vonzó környezetet alakíthatnak ki a befektetők, vállalkozások számára 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ roma integráció elmaradása ➤ a falvak elnéptelenedése visszafordíthatatlanná válik ➤ a nemzetközi tranzit irányok más országokon keresztül alakulnak ki ➤ növekvő regionális különbségek ➤ fokozódó társadalmi különbségek, szociális válság kialakulása, elmélyülése ➤ a régióba érkező kormányzati és jövőbeni EU-s források nem megfelelően koncentrált és alacsony hatékonyságú felhasználása ➤ a tőkebefektetések elkerülik a területet ➤ A lakosság nem beszél idegen nyelveket, a külföldi látogatók

<p>(pl.: földterület,)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Mezőgazdaság nagyobb fokú kihasználása, parlagon hagyott területek művelésbe való visszaállítása, települések önellátása: a saját intézmények számára a zöldség megtermelése új típusú szövetkezeti rendszer kialakítása ➤ Környezettudatos magatartás terjedése, alternatív és megújuló energiaforrások kihasználása 	<p>megfelelő fogadásának, kiszolgálásának akadálya, főleg az idősebb generációra jellemző, de a fiatalok sem motiváltak attitűdök</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ A környező ipari parkok munkaadóinak hanyatlása ➤ A kistérség önkormányzatai működésképtelenné válhatnak, intézmények fenntartása nem lesz megoldható
---	--

II. A KISTÉRSÉG FEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSEI

1. Helyzetértékelés összefoglalója

A szécsényi kistérség erősségei

A kistérség településeinek mindegyike csodálatos **természeti** környezetben található, mely bővelkedik turisztikai-természeti adottságokban, látványosságokban, valamint védett növény-, és állatfajokban.

Az arányos méretű kistérségen belül **központi jellegű térszerkezeti pozícióban** helyezkedik Szécsény.

Szécsényben erős városi hagyományok lelhetőek fel.

A gazdasági tevékenységhez szükséges **műszaki infrastruktúra** rendelkezésre áll.

A gazdasági tevékenységhez szükséges elektromos energia-, gáz-, és vízellátás biztosított, kivéve az északi részen kijelölt iparterületen.

A lakosság **elektromos energia-, és ivóvízellátása** megoldott.

A lakossági **gázellátás** hálózata jelentős mértékben kiépült.

A települések **szennyvíz-elvezető és tisztító rendszerének** kiépítése dinamikusan folyik.

Az európai normáknak megfelelő, jelentős kommunális hulladéklerakó kapacitás működik.

A kistérségben található az **UNESCO** által a **világörökség részévé** minősített 4 Magyarországi építészeti együttes egyike: Hollókő-Ófalu.

A kistérségben található a megye gazdag kulturális örökségéből:

- két vár: Hollókő, Szécsény és egy történelmi nevezetességű rom: Pusztavár,
- a szécsényi gótikus templom az Anjouk korából,
- a hollókői és a nagylóci gótikus templom az 1400-as évekből,
- a szécsényfalfalui, varsányi és a magyargéci gótikus eredetű barokk templomok,

- a gótikus vár falainak felhasználásával az 1600-as években épített barokk Forgách kastély Szécsényben,
- az 1700-as években épült szécsényi ferences kolostor,
- az 1700-as évekből származó szécsényi városi épületek és benczúrfalvai barokk kastély és a nógrádsipeki kúriák,
- Szécsény műemlékileg, régészetileg védett történelmi belső városmagja, amely tartalmazza:
 - XIV. században alapított ferences templomot és kolostort,
 - XIV. században épült plébánia templom romjait,
 - középkori várost, illetve vár bástyáit, falait,
 - Forgách-kastélyt és kiszolgáló épületeit,
- Rimóc-Hollókő, Nógrádsipek és a szécsényi Ipoly-völgy kultúrája,

A kistérség erősségei között meg kell említenünk még:

- a hollókői tájvédelmi körzetet,
- Doboskutat és környékét Nógrádsipek mellett,
- Szécsény védett várkertjét,
- az 1705-ös szécsényi országgyűlés helyszínéeként nevezetessé vált Borjúpástot a várkert közelében,
- az Ipoly völgyének vízi világát,
- a kistérségen áthaladó országos kék túra útvonalat,
- a Páris patak völgyét Nógrádszakálnál,
- a jó vadászterületeket,
- valamint a jó horgászati lehetőségeket az Ipolyban és a horgász-tavakban

A térségre jellemző a növénytermesztési és állattartási hagyományok ismerete, valamint a zöldség-, és gyümölcstermesztési tapasztalatok egyaránt.

Az élő néphagyományok, folklór és népi kultúra ápolása jellemző a kistérség településeire, melynek keretében számos rendezvény kerül lebonyolításra.

Budapesthez közeli fekvése lehetővé teszi a fővárosba és a fővárosból ide való könnyebb eljutást.

A szécsényi kistérség gyengeségei

A kistérség népességéről összességében elmondható, hogy **előregedés** jellemzi, mely egyrésztől köszönhető a jelentős mértékű elvándorlásnak, másrésztől pedig annak a ténynek, hogy a születések száma évről-évre csökken.

A falvakból egyetemre, főiskolára elkerülő fiatalok nem költöznek vissza tanulmányaik elvégzése után. Ez nem pusztán a lakónépesség számának csökkenését tekintve okoz problémát, hanem egyben a szellemi tőke elvándorlását is jelenti, valamint a helyi hagyományok ápolásának, életben tartásának kérdését is érinti. Hiszen amennyiben a fiatal felnőtt korosztály nem a kistérségen belül, családi és helyi hagyományok között alapít saját családot, nagy a valószínűsége annak, hogy az itt megismert hagyományokat és szokásokat az ő gyermekeik már nem sajátítják el. A kistérség falvaiban élő idősök pedig nem tudják kinek átadni a régmúltból őrzött szokásokat, hagyományokat, történeteket. Vagyis a fiatal korosztály tagjainak elvándorlása hosszú távon a jelenleg még működő hagyományok és a hagyományörzés jövőjét is veszélyezteti, kilátásba helyezve a helyi szokások feledésbe merülésének esélyét.

A kistérségben működő oktatási intézmények között **nincs felsőfokú végzettséget** adó intézmény. A működő intézmények nem „igazodnak” a piaci és munkaerőpiaci igényekhez. A korábban jól működő szakképzés hiánya jelentős probléma, a tanköteles korú gyerekek közül sokan – akik korábban megtalálták volna számításaikat a szakképzésben- úgy választják a II. Rákóczi Ferenc Bölcsőde, Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Szakközépiskolában való továbbtanulást, hogy a kitűzött és elvárt teljesítményszintnek való megfelelés nehézségeket okoz nekik. Ez pedig visszaveti az egyéni és a csoport szintű fejlődési lehetőségeket egyaránt. A Liphay Béla Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégiumban folyó oktatásra mindenképpen szükség van, azonban a jelenlegi oktatási tematika nem felel meg a kistérség mezőgazdasági helyzetének. A mezőgazdasági tevékenység, mint foglalkozási forma, egyre kevesebb munkavállalónak biztosít álláslehetőséget. A mezőgazdaságban tevékenykedő vállalatok, gazdaságok száma csökkenő tendenciát mutat.

Az **úthálózat állapota** a kistérségben összességében véve rossz, a települések önkormányzatai a falvakon belüli útszakaszokat pályázati támogatásból folyamatosan próbálják rendbe hozni, azonban a falvakat összekötő utak állapota évről-évre romlik, sok szempontból balesetmentesnek mondható.

Hiányzik a **közvetlen közúti kapcsolat a Bátorfaterenyei kistérséggel** és annak jelentős idegenforgalmi vonzerővel rendelkező részeivel.

Hiányzik a **közvetlen közúti kapcsolat az Ipoly jobb partján fekvő szlovákiai falvakkal**, amelyek régen a szécsényi járáshoz tartoztak (Rárósmulyad, Csalár, stb.)

A **kerékpárút hálózat** nem fedi le a kistérség teljes területét, a kistérségben Hollókő és Rimóc között található, 6 kilométer hosszan.

Sok ipari és mezőgazdasági munkahely megszűnt az elmúlt évtizedben. A mezőgazdasági parcellák szétaprózottak, sok a parlag.

A mezőgazdaság versenyképessége és eltartó képessége alacsony.

Minden fajta kereskedelmi **szállásférőhely** és az egyéb kiszolgáló létesítménye tekintetében is fejletlen az idegenforgalmi infrastruktúra, valamint jellemzően azok **minősége** is fejlesztésre szorul.

A kistérség és környezete gazdag kulturális örökségét nem ismeri sem az ország, sem a világ a **gyenge marketing** tevékenység miatt. A turizmusmarketing hiánya miatt „kallódik” a kistérségben fellelhető kulturális örökség.

Az országos átlagnál **magasabb a munkanélküliek aránya**. Magas a tartós munkanélküliek száma, ezen belül kiugróan magas a tartósan munkanélküli, alulképzett roma népesség aránya.

Különösen magas a munkanélküliek aránya Endrefalván, Magyargécen, Ludányhalásziban, Nagylócon, Nógrádmegyeren, Nógrádsipeken, Nógrádszakálban, Rimócon, Szécsényfalfalun, Varsányban.

A nem megfelelő jövedelemszint, illetve a munkanélküli családok esetében a bérből származó bevételek hiánya miatt a kistérségben élők életszínvonala egyre rosszabb. A települések önkormányzatainak költségvetését terheli a lakosság által felhalmozott közüzemi tartozás összege.

A kistérségben egyszerre jelenik meg a **munkaerő felesleg és munkaerőhiány jelensége**. Korábban a kistérség munkavállalóinak nagyobb hányada az agrárgazdaságban, kisebb hányada az ipari üzemekben, illetve az építőiparban talált munkát. Ezek az ágazatok a '80-as évek közepétől folyamatos leépülésen mentek keresztül, mely magas munkanélküliséget eredményezett. A betelepülő vállalatok munkaerő igénye és a helyben lévő szabad munkavállalói kínálat, csak részben találkozott.

A fent leírt probléma kialakulásának egyik oka, hogy a szakképzésben a munkáltatók és a képző szervezetek együttműködése nem megfelelő. Valószínűsíthető, hogy a nyilvántartott álláskeresők között olyanok is szerepelnek, akik a „fekete vagy szürke gazdaságban” dolgoznak, bár az ellenőrzések erősítése ezt egyre erőteljesebben mérsékli.

Az elmúlt közel két évtizedben, az agrárium központi irányítása és stratégiája sűrűn változott, ami a stabil birtok- és termékszerkezet kialakulását hátráltatta. Az agráriumban tapasztalható a szétaprózottság, alacsony a szövetkezésre való hajlandóság. A térségben nem jött létre termelő-értékesítő együttműködés (TÉSZ), ami az agrártámogatásoknál hátrányt okoz.

A vállalkozói tőke és a befektetések aránya alacsony a kistérségen belül. Számos, korábban munkahelyet biztosító vállalkozás szűnt meg a kistérségben, a még működőek pedig jelentős leépítésekkel tudtak csak talpon maradni.

Az önkormányzatok részére biztosított állami innovatív támogatás csökkenése és a saját bevételek hiánya vagy korlátozottsága miatt a települések eladósodnak, vagy fejlesztést, felújítást nem végeznek.

Az önkormányzatok és a helyi vállalkozók tőkehiánya akadályozza, hogy a kistérség maximálisan kihasználja turisztikai adottságait, a külső befektetők megjelenése is csupán esetleges. A kínálati oldalon a téli turizmus nem jelenik meg, a történelmi emlékhelyek kihasználása nem érvényesül.

Megfelelő költségvetési forrás hiányában, az önkormányzatok csak korlátozottan tudnak az utak, terek, élővízfolyások és árkok jó karba helyezéséhez és annak fenntartásához elegendő pénzeszközt biztosítani. Ez a körülmény rontja az életkörülményeket, a településképet, ugyanakkor a vízfolyások, árkok rendezetlensége – nagyobb csapadék esetén – veszélyhelyzetet is teremthet, anyagi károkat okozhat.

Az elmúlt év kiugróan csapadékos időjárásának köszönhetően a kistérség szinte összes települése érintett volt a **belvíz és/vagy az árvíz okozta problémákban**. Az ezzel kapcsolatos teendőkre, árvízvédelmi rendszer kiépítésére mindenképpen szükség van elsősorban Szécsény, Nógrádsipek, Nagylóc, Endrefalva, Rimóc, Nógrádmegyer és Ludányhalászi településeken. A belvíz okozta gondok azonban a csapadék nagy mennyisége és a talajvízzel való telítettsége miatt számos területen ma is jelen vannak a kistérségben.

Nagy környezetterhelést okoz a 22. számú főközlekedési út azokon a településeken, amelyeken keresztülhalad, egyben közlekedési veszélyhelyzetet is jelent. A legnagyobb gondot az átmenő forgalom Szécsény városában jelenti. **Elkerülő út hiányában** a városon egyaránt keresztülmelegy a Balassagyarmatról és a Salgótarján irányából érkező gépjárműforgalom is, ami a zaj, és levegőszennyezésen túl a főút menti épületek statikai állapotában is károkat okoz.

A szécsényi kistérség lehetőségei

A határon átnyúló kapcsolatos elmélyítése, az abban rejlő lehetőségek kiaknázása, együttműködések létesítése.

Ipari és mezőgazdasági munkahelyek teremtése, mely lehetőséget teremt a helyi munkaerő foglalkoztatására, a munkanélküliség arányának csökkentésére.

Mezőgazdasági szakképzés újragondolása és kibővítése a Liphay Béla Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium intézményében. A jelenlegi nagyüzemi mezőgazdasági munkavégzésre felkészítő szakképzési tematika helyett a kisüzemi mezőgazdasági munkákra való felkészítés.

A mezőgazdasági jellegű vállalkozások és a gazdaságok helyzetének fellendítésével a szakképzésből kikerülő fiataloknak lehetőségük nyílna gyakorlati tapasztalatszerzésre. A háztáji termelésre való felkészítés megteremtheti az önmagát ellátni képes kistérség alapjait, melynek keretében a településeken élők ismét elkezdik művelni földjeiket, megtermelni a család normál életviteléhez szükséges élelmiszereket, alapanyagokat.

A kistérségben jelenleg **hiányosságként megjelenő felsőfokú képzés**, felsőfokú szakképzés, esetleg a felnőttképzés kereteinek és feltételeinek megteremtése. A középfokú intézményekből kikerülő, „csellengő” és hosszútávú célok nélküli fiatalok számára jövőképteremtés.

Vonzó idegenforgalmi és rekreációs létesítmények kialakítása a változatos természeti értékekben gazdag **kultúrtáj megfelelő hasznosításával**.

A kistérség átformálása európai szinten ismert, országos jelentőségű idegenforgalmi célponttá és környezetbarát, **minőségi üdülőkörzetté**.

A településközpontok rehabilitációjával a kistérség idegenforgalmi vonzerővé formálhatja gazdag építészeti örökségének építészeti együtteseit.

A kistérségben fellelhető kulturális és történelmi örökségekre, a népszokásokra, hagyományokra alapozott turisztikai attrakciók megvalósítása, melyben a települések közötti együttműködés és a különböző programok, rendezvények összehangolása, „láncra fűzése” érvényesül.

A világörökség részét képező Hollókő-Ófalu kapcsán megvalósuló, ökoturisztikai fejlesztést tartalmazó projektben számos lehetőség rejlik a kistérség turizmusának fellendítésére, az eltöltött vendégéjszakák számának növelésére. A projekt keretében Hollókő várának és környezetének felújítására, rendbetételére került sor, továbbá olyan rendezvények, programok, szolgáltatások megvalósítására, mely megismerteti a korabeli „váréletet” és tartalommal tölti meg a kulturális örökségi helyszínt.

A kistérség települései jelenleg is együttműködnek bizonyos projektek megvalósításában, amennyiben a kistérségi társulás működési feltételei a jövőben is adottak lesznek, a közösen tervezett és lebonyolított projektek száma növekedhet.

A szécsényi kistérség - veszélyek

A falvak elnéptelenedése visszafordíthatatlanná válik, a **fiatalok elvándorlási hulláma nem csökken**, ami hosszú távon számos település kihaláshoz vezethet.

A **romaság integrációjának elmaradásával** fokozódik a roma lakosság kilátástalan helyzete. Szükségeiket nem tudják finanszírozni, a kulturális és életviteli különbségek fokozódásával a roma lakosság „kezelhetetlenné” válik. A fokozódó társadalmi különbségek, szociális válság kialakulása, elmélyülése.

Veszélyforrást jelenthetnek a **növekvő regionális különbségek**, valamint a régióba érkező kormányzati és jövőbeni EU-s források nem megfelelően koncentrált és alacsony hatékonyságú felhasználása, illetve ha a **tőkebefektetések elkerülik a területet**.

A jelenleg működő **vállalkozások, foglalkoztatók működésképtelenné** válnak, a munkavállalók elbocsátása tovább növelné a munkanélküliek számát, ami beláthatatlan és kezelhetetlen következményekkel járna a kistérség számára. Az önkormányzatok, mint jelenlegi legnagyobb foglalkoztatók a településeken, nem tudják hosszú távon vállalni a munkanélküli lakosság foglalkoztatását. Nincsenek meg a szükséges forrásaik erre a célra, de alapvetően nem is tartozik feladataik közé ez a tevékenység.

A kistérség árvíz-, és belvízvédelmi rendszerének kiépítése hiányában komoly veszélyt jelent a tavaszi, kora nyári csapadékos időszak. Azon területek mellett, ahol mezőgazdasági munka folyik, a települések lakóházait, intézményeit is elöntheti egy árvíz, a falvak közti gépjárműforgalmat pedig mind Nógrádsipek, mind Ludányhalászi irányába teljesen ellehetetlenítheti a kiöntő ár. A korábbi évek során medréből kilépő Ipoly jelentős károkat okozott Ludányhalászi község épületeiben, intézményeiben.

Amennyiben az árvíz elleni védekezés nem megoldott, a veszélyeztetett falvak ingatlanárai a jelenleginél is alacsonyabbak lesznek.

A kistérség településeinek **összefogása, kooperációra** való hajlandósága nélkül az egész kistérségre vonatkozó fejlődés nem érhető el. Ebben az esetben a települések némelyike képes lehet előrelépést, fejlesztéseket véghezvinni, azonban a hosszú távú és fenntartható fejlődés érdekében kistérségi szintű összefogásra, közös gondolkodásra és projektötletek kidolgozására van szükség.

2. Lehetséges jövőképek

A kiinduló helyzet

Szécsény már az őskorban egyike a legrégebbi Ipoly-völgyben található településeknek. Árpád-kori váráról már XIII. századból származó dokumentumok is megemlítik.

Az egykori szécsényi járáshoz tartozó falvak többségének eredete építészeti örökségük és a korabeli okmányok tanúsága szerint szintén a középkorra nyúlik vissza.

A kistérség településszerkezete minden részletében annak a hagyományos életmódnak a lenyomata, amit meghatározott, hogy lakói helyben folytatott mezőgazdasági tevékenységből éltek a különböző korszakok fejlettségi szintjének megfelelő körülmények között, a településhálózat kialakulásától a XX. századig.

A kiegyezés és az első világháború közötti ipari forradalom érintetlenül hagyta a tájat. A kelet-nógrádi szénmedencében végbement viharos ütemű gazdasági átalakulás tájalakító hatása ugyancsak a szomszédos salgótarjáni járás tájképére nyomta rá bélyegét, a XX. század folyamán ráakódott további történésekkel azonban a hagyományos mezőgazdasági életmód radikális átalakulását eredményezte a Szécsényi kistérségben is.

A XX. század elején még uralkodó mezőgazdasági nemzetgazdasági ág részesedése a helyi népesség foglalkoztatásában 3% körülire csökkent, ami az EU hasonló vagy még rosszabb termőhelyi adottságokkal rendelkező, fejlettebb ipari és szolgáltatási régióinak a szintjét is alulmúlja.

A központ körül „járásnyi” távolságban elhelyezkedő, közlekedési szempontból hozzá kapcsolódó és a külvilággal jelentős részben a központon keresztül kommunikáló kisközségek

térszerkezeti elhelyezkedése, közlekedési kapcsolatrendszere és belső településszerkezete lényegében változatlanul őrzi a XX. század elejére kialakult formáját.

A radikális életmódváltásból következő problémákat súlyosbítja a kistérséget és különösen a falvakat sújtó strukturális munkanélküliség, a népesség – azon belül különösen a magasan képzett fiatalok – elvándorlása és részben ennek következtében a falvak nagy részében a népesség elöregedése.

Az utóbbi évtizedekben felerősödött jelenség a cigányság számának és arányának növekedése egyes falvakban, ahol a népességfogyás elkerüléséhez számottevően hozzájárul a roma népesség nagyobb termékenysége, valamint az elhibázott szociálpolitikai támogatások.

Az általános népesedési mutatók alakulására gyakorolt kedvező hatásától eltekintve azonban a jelenség számos probléma forrása is, mivel a cigány népesség a helyi társadalom legalacsonyabb képzettséggel rendelkező része, így a 90-es években kialakult strukturális munkanélküliség őket sokkal nagyobb arányban sújtja, mint a nem roma lakosságot.

Pesszimista jövőkép

A kistérségben jelenleg még **működő munkahelyek megszűnnek**, a kistérség és a megye által kínált foglalkoztatási lehetőségek száma csökken, így a munkanélküliség az egész kistérséget sújtja.

A munkavégzés érdekében a településeken élő **családok kénytelenek elköltözni** a kistérségből olyan területre, ahol a munkaerőpiaci lehetőségek kedvezőbbek. A képzett fiatalok nem települnek vissza szülőfalujukba, hiszen sem végzettségüknek megfelelő, sem annál alacsonyabb végzettséget igénylő munkát nem találnak.

A munkahelyek leépülése, a fiatalok elvándorlása miatt a települések elöregednek, elnéptelenednek, ami hosszú távon a **kistérség településeinek eltűnéséhez, teljes kihalásához** vezet.

A falvakban az **intézmények** nem tudják ellátni feladataikat, a lakó-, és korábban szolgáltató funkciót betöltő **épületek állapota** teljesen leromlik, a falvak közösségi tereit, az utcákat, árkokat senki nem tartja rendben. Az **önkormányzatok működése lehetetlenné válik**, a polgármesteri pozíciókban tiszteletbeli faluvezetők próbálják ellátni feladataikat. A település teljes szolgáltatási struktúrája leépül.

A falvak jelentős hányadában fokozódik a **társadalmi-gazdasági szegregáció** jelensége, a lakosságot alulképzett vagy képzetlen, munkanélküliséggel sújtott emberek csoportja alkotja. A munkavállalásra esélyt sem látva, saját szükségleteiket a környezetük kínálta lehetőségekből próbálják fedezni, melynek eredményeképpen a falvak épületeit szétrombolják, megpróbálják haszonra váltani. A települések közbiztonsága teljesen leromlik.

A lakosság körében túlnyomórészt vannak a segélyből élők, azonban az önkormányzat költségvetése nem teszi lehetővé, hogy foglalkoztassa és ezáltal munkából származó jövedelemhez juttassa őket.

A romák integrációjának hiányában az alulképzett cigány lakosság aránya folyamatosan emelkedik, családjaik egyre nagyobb lélekszámúak, azonban nem tudják eltartani magukat és iskolázni gyermekeiket. Jövedelem hiányában el sem tudnak költözni a kistérségből, lakó ingatlanjaik fenntartása jelentős problémát okoz nekik, melynek eredményeképpen azok állapota teljesen leromlik.

Több generáció életéből marad ki az iskolarendszerű oktatásban való részvételre, valamint a rendszeres munkavégzésre való szocializálódás folyamata.

A kistérség úthálózatának állapota teljesen leromlik, a 22. számú főúton áthaladó gépjárműforgalom hatására több épület, magán vagy városi kézben lévő ingatlan válik életveszélyessé Szécsény városában.

A gazdag kulturális és történelmi örökségű kistérségben a **turizmus egyáltalán nem működik**, az ide látogatók és itt eltöltött vendégéjszakák száma elenyésző. A kulturális és történelmi nevezetességek állapota folyamatosan romlik, rendben tartásukra az önkormányzatuk nem tudnak forrást előteremteni.

A kistérség palóc **hagyományköre** és értékrendszere **feledésbe merül**, az azt ismerő idősök már nem élnek. A községekben nincs olyan fiatal, aki tovább éltetné a korabeli szokásokat, a hagyományőrző rendezvények nem kerülnek megvalósításra.

A kistérség árvíz-, és belvízvédelmi rendszerének kiépítésére nem nyílik lehetőség, a települések lakóházait, intézményeit is elöntheti egy árvíz, a falvak közti gépjárműforgalmat, valamint a mezőgazdasági munkálatokat ellehetetlenítheti a kiöntő ár.

Optimista jövőkép

A kistérség **foglalkoztatottsági mutatói** kedvezőek, számos munkahely létesült, ipari és mezőgazdasági üzemek települnek és fektetnek be a kistérségbe.

A helyi **vállalkozások sikeresen működnek**, munkavállalói körük folyamatosan bővül a helyi lakosok köréből merítve.

A helyi vállalkozások és foglalkoztatók főtevékenységüket tekintve a **helyi hagyományokra** és adottságokra építenek, a **mezőgazdaságban** és **turizmusban** folytatják tevékenységüket.

A munkahelyek létesülése a következő pozitív változásokat idézi elő a kistérségben:

- a települési önkormányzatok adóbevételének növekedése,
- a lakosság nem kényszerül a kistérségből való elvándorlásra,
- a magasabb végzettségű fiatalok visszaköltöznek tanulmányaik elvégzését követően, ezáltal megáll a települések előregedési folyamata és értékes szellemi tőke „kerül vissza” a kistérségbe
- a rendszeres jövedelemtermelő munkahelyek segítségével a helybéli családok fenn tudják tartani ingatlanjaikat, képesek finanszírozni szükségleteiket
- az önkormányzatok költségvetését terhelő, lakossági közüzemi tartozások megszűnnek, az így felszabaduló összeget a települések fejlesztésére, az ellátandó feladatok ellátására tudják fordítani az önkormányzatok
- nem a települések önkormányzatainak vállalt nyomja a helybéli munkaképes korú lakosság foglalkoztatásának kérdése, annak megoldása, mely egyértelműen nem önkormányzati hatáskörébe tartozó feladat

- a korábban segélyből élő munkanélküliek számára lehetőség nyílik arra, hogy a saját lábukra álljanak és önmaguk termeljék ki a családjuk ellátásához szükséges jövedelmet, mely növeli az emberek önbecsülését, javítja önértékelésüket, mely nagyban befolyásolja egészségi helyzetüket is

A mezőgazdasági termelés fellendülésével, a helyi termékek feldolgozására épülő élelmiszeripari üzemek létesülnek. A falvakban versenyképes mezőgazdasági vállalkozások létesülnek, megélhetést biztosítva a helyieknek.

A mezőgazdasági tevékenység kapcsán a helyben megtermelt termékek, élelmiszerek értékesítése, a kereskedelmi és szolgáltatási tevékenység fellendül.

A kistérség **foglalkoztatottsági és népesedési mutatóit** tekintve nem marad el az országos átlagtól.

A kistérség **turisztikai vonzereje nő**, a helyben fellelhető építészeti és kulturális örökséget jó állapotában megőrzik és megfelelő módon hasznosítják. A települések által szervezett programok, rendezvények tematikusan, egymásra épülve valósulnak meg. A kereskedelmi szálláshelyek forgalma egész évben kielégítő, belföldi és külföldi turistákat egyaránt fogadnak. A turizmusban tematikus programok láncja jelenik meg – ökoturizmus keretében tanösvények, erdei iskolák várják az ide látogatókat.

A Hollókő- Ófaluban megvalósított projekt keretében a megújult Ófalu és a Vár Folyamatosan bonyolít tematikus programokat, mely egész évben magas számú turistacsoportokat vonz, melyből a környező települések falusi vendéglátói is részesülnek.

A kistérség településeinek intézményei, az azok által biztosított szolgáltatások zökkenőmentesen működnek. Az iskolák és óvodák, a gyermekek számának emelkedése miatt bővítésre kerültek.

A településközpontok rehabilitációja az állami támogatásokra és a helyi összefogásra alapozva valósul meg.

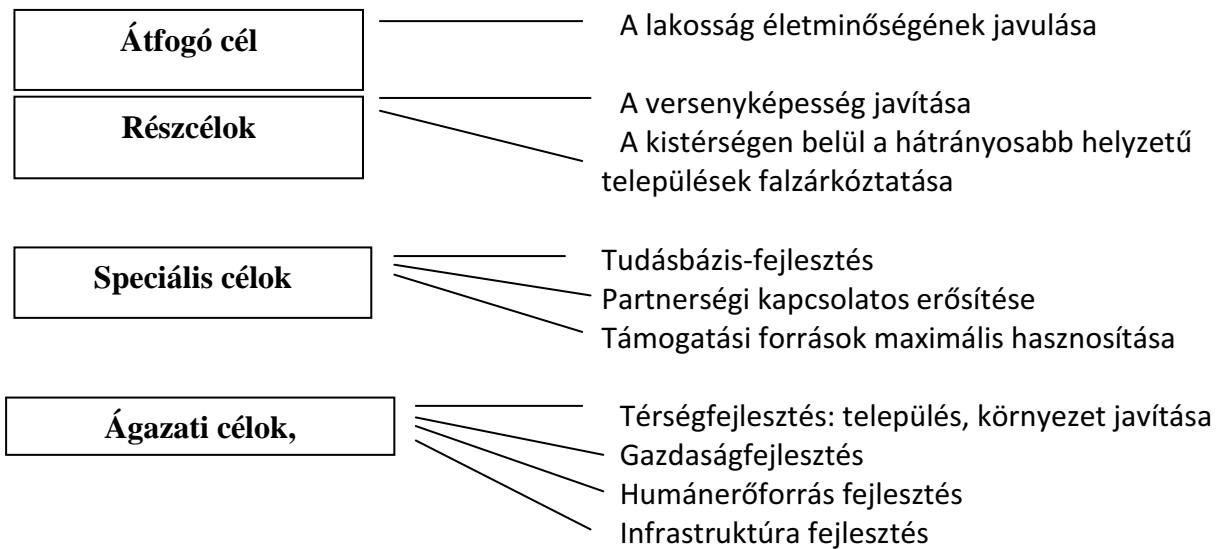
Megépül a 22. számú főközlekedési útvonal Szécsényt **elkerülő útszakasza**, mely tehermentesíti a városközpontot, megóvva a főút mentén elhelyezkedő épületek állagát és csökkentve a város zaj-, és levegőszennyezettségét.

A kistérség falvaiban önkormányzati tulajdonban lévő telkeken növénytermesztés folyik, mely munkahelyet teremt a helybelieknek és egyben megtermeli a falvakban működő intézmények alapanyag szükségletét. Az iskolákban, óvodákban, szociális otthonokban a közétkeztetést a helyben megtermelt alapanyagok felhasználásával oldják meg a települések. A fel nem használt, megmaradó termékeket értékesítik saját piacaikon.

Az Ipoly hidak megépítése után folyamatos, élő kapcsolat alakul ki a kistérség és a szomszédos szlovák települések között. A községek bekapcsolódnak egymás gazdasági, kulturális életébe, közlekedésébe, további testvértelepülési kapcsolatok alakulnak ki egyszerűbben. A jó kapcsolat és hatékony kommunikáció érdekében a környező iskolákban szlovák nyelvoktatás indul.

3. Stratégiai célok és célrendszer meghatározása

CÉLFA

Magyarázat:

A célfában megjelölt célok egymásra épülnek. Az alsóbb szintű célok megvalósítása, a felsőbb szintű célkitűzések elérését, végső szinten az átfogó cél megvalósítását szolgálják.

Átfogó cél:

A Szécsényi Kistérség fejlesztésének –mint minden hasonló fejlesztési stratégiának- a célja, hogy a kistérség lakosságának életminősége javuljon. Ennek elérése érdekében kell megoldani a fő problémákat.

Részcélok:

A fő cél megvalósításához való eljutás érdekében olyan intézkedések szükségesek, melyek következtében a kistérség versenyképessége javul. Egyidejűleg a fejlesztések tervszerűségével kell biztosítani a hátrányosabb helyzetben lévő települések felzárkóztatását.

Speciális célok:

A fenti célok csak akkor érhetőek el, ha sikerül előrelépni a **tudásbázis** és **partnerség fejlesztésében**. A tudásbázis fejlesztése jelenti az iskolázottság növelését, az oktatás feltételeinek javítását, a jelenlegi oktatási rendszer és tematika újragondolását. Jelenti tovább a tudásközpontokkal való kapcsolatok kiépítését, bővítését. A tudásbázis erősödésének meg kell jelennie az önkormányzatok vezetési színvonalának javulásában, a vállalkozásoknál az innovációs készségek és képességek növelésében. A partnerség erősödése a feltétele az erőforrások leghatékonyabb, de kiegyenlítődést is szolgáló felhasználásának.

Általános probléma a **rendelkezésre álló források** szűkössége. Erre jelentenek lehetőséget az Új Széchenyi Terv keretében elnyerhető pályázati támogatások. A kistérség szereplőinek jól átgondoltan kell kiválasztani a megvalósítandó projekteket, az ahhoz elnyerhető legjobb pályázati konstrukciókat. Ez indokolja, hogy a források maximális hasznosítása nem elsősorban eszközként, hanem célként kerül meghatározásra, hiszen megvalósítása speciális felkészítést és felkészülést igényel.

Ágazati célok/prioritások:

❖ Térségfejlesztés

Magában foglalja az **épített és természeti környezet megóvását**, gazdagítását.

A fejlesztések célja:

- a **települések megjelenésének** javítása, a településközpontok szebbé tétele, a funkcióját veszített épületek új célra való hasznosítása,
- a **zöldterületek** ápolása, a települések és környezetének tisztántartása, a belső utak burkolása, karbantartása
- **külterületek** rendezettségének javítása

❖ Gazdaságfejlesztés

Elsődleges igény **működő tőke behozatala és letelepítése**, amiben a főközlekedési út mentén fekvő, illetve már korábban is iparral rendelkező települések előnyben vannak.

A tudásközpontokkal való eredményes kapcsolat nyomán létrejöhetne mezőgazdasági gyakorlati terep.

Az egész kistérségre vonatkozó cél a **mikro-, és kisvállalkozások támogatása**.

A **mezőgazdasági termelés** és az **állattenyésztés fellendítése**, az ebben korábban tevékenykedő és újonnan tevékenykedni kívánó vállalkozások, gazdaságok támogatása. Mezőgazdasági termékek előállítás, feldolgozása és értékesítése, mely fokozottan igényli a termelők közötti összefogást.

A **turizmus fejlesztése** alapvetően az önkormányzatok és a magántőke összefogásával valósulhat meg. Ebben a kapcsolatban az önkormányzatok teremtik meg döntéseikkel, a terület és infrastruktúra biztosításával, a helyi programok bővítésével a magántőke turisztikai befektetéseinek hátterét.

❖ **Humán erőforrás fejlesztés**

Az intézmények fenntartásában és működtetésében alapvetően a kistérségi intézményfenntartó társulás - vagyis a települési önkormányzatok- és részben a megyei önkormányzat vesznek részt.

Az alap-, és középfokú oktatásban az együttműködés részben már kialakult. A **középfokú oktatás**, valamint a **szakképzés** azonban **fejlesztést**, módosítást igényel. A Mezőgazdasági Szakképző iskola jelenleg alkalmazott oktatási tematikáját a kistérségben zajló mezőgazdasági termelés léptékéhez kellene szabni.

A **felsőfokú oktatás** teljes hiányt mutat, melyet **OKJ-s felsőfokú szakképesítéssel** vagy **felnőttképzéssel** lehetne pótolni. A budapesti és környéki felsőoktatási intézményekkel való együttműködés lehetőségét is meg kellene fontolni a felsőfokú képzés kistérségen belül való meghonosítása érdekében.

❖ **Infrastruktúra fejlesztés**

Közlekedés

Térségi jelentőségű a korábban nagy teher-, és személyi forgalmat lebonyolító, **Szlovákiába vezető sínpárok** felújítása, a vasúti személyszállítás újbóli elindítása.

A kistérségen belüli **tömegközlekedési** menetrend módosítása, a járatok sűrűbbé tétele, valamint a Budapest, Balassagyarmat és Salgótarján irányából érkező buszjáratokkal való összehangolása.

A kistérség belső megközelítését szolgáló **utak** állapota több szakaszon nem megfelelő vagy rossz minőségű, ezért **felújításuk szükséges.**

A 22. számú főút Szécsény városát **elkerülő útszakaszának** megépítése, lehetővé téve a városon átmenő forgalom Balassagyarmat és Salgótarján irányába való akadálymentes közlekedését. Egyúttal biztosítani a városközpont tehermentesítését.

Regionális jelentőségű a megye déli összekötő útjainak megépítése.

Közmű, környezet

Cél a **szennyvíz gyűjtés és ártalmatlanítás** teljes körű megoldása. A kommunális hulladékgyűjtés szelektív formában való biztosítása, komposztálás alkalmazása valamennyi településen. Az illegális hulladéklerakók felszámolása. Alternatív energiaforrások hasznosítása a települések intézményeiben.

Ár-, bel-, és csapadékvíz elleni védelem

Az ár-, bel-, és csapadékvíz elleni védelem csak preventív jellegű intézkedések megtételével lehetséges. Ez jelenti az élővíz-folyosók, a bel-, és külterületi vízelvezető árkok jó karba helyezését és fenntartását, a területi vízgazdálkodási program megtervezését és megvalósítását.

4. Kistérség-fejlesztési program

Beavatkozási területek (prioritások) és intézkedések

Prioritások/ intézkedések	Térségfejlesztés	Gazdaságfejlesztés			Humán erőforrás fejlesztés	Műszaki infrastruktúra fejlesztés
		Vállalkozás	Turizmus	Agrár- és vidékfejlesztés		
Ágazat-specifikus fejlesztési intézkedések	Település rehabilitáció	Befektetés ösztönzés	Termék-fejlesztés, önkormányzati fejlesztés	Mezőgazdasági élelmiszeripari és erdészeti versenyképesség erősítése	Humán infrastruktúra fejlesztés	Közlekedés-fejlesztés
						Közmű-fejlesztés, hulladék-ártalmatlanítás, alternatív energia hasznosítás
	Térségi zöldterület fejlesztés	Helyi mikro-, és kis-vállalkozás-fejlesztés	Szálláshely fejlesztés	Életminőség javítása a vidéki területeken	Szolgáltatás-fejlesztés	Ár-, és belvízvédelem
	Intézményfejlesztés					
	Tudásbázis fejlesztés					
Partnerség						

A kistérség fejlesztési stratégiájának beavatkozási területeit és a megvalósítást szolgáló intézkedések rendszerét alapvetően ágazati szemléletben jelezzük. Ezt indokolja az **Új Széchenyi Terv** operatív programjaihoz való igazodás szükségessége.

Az így meghatározott intézkedések megfelelnek a 2007-2013 közötti támogatási rendszer céljainak és szolgálják a kistérség átfogó célját, a lakosság életminőségének javítását. Megvalósításukkal nő a kistérség versenyképessége és a térségi kiegyenlítődés folyamata felerősödik.

A kistérség fejlesztési stratégiájának igazodnia kell az Új Magyarország Fejlesztési Tervben megfogalmazottakon túl, az **Észak-Magyarországi Régió fejlesztési stratégiájához**, megyei és a szomszédos kistérségek terveire, elképzeléseire.

A megfogalmazott fejlesztési javaslatok többsége a helyi önkormányzatok által kerülhet megvalósításra, mások a működő tőke, a gazdaság szereplőinek szándékától függenek, valamint egy jelentős hányaduk állami beruházás eredményeképpen történhet meg.

A következőkben az egyes intézkedések leírását adjuk meg.

4. 1. Térségfejlesztés

Település rehabilitáció

Kitűzött cél:

- az életminőség javítása
- kiegyenlítés
- irányított, tervszerű fejlesztés

A lakóhelyi környezet alapvetően határozza meg az emberek életminőségét. A **rendezett településkép**, a befektetésekért folyó versenyben kedvezőbb pozíciót teremt és több látogatót vonz. A közösségi épületek építészetileg is igényes kialakítása, felújítása jó példát ad a lakosságnak. A rendezetlenség, elhanyagoltság, a funkcióját veszített vagy nem megfelelő funkciójú épületek látványa éppen ellenkező hatást váltanak ki. Külön ki kell hangsúlyoznunk a felhagyott üzemépületek, majorok, gazdasági épületek rehabilitációjára.

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) teszi lehetővé a kistérség településein a lakosság életminőségét javító egyes fejlesztések, felújítások támogatását. Az ezekkel összefüggő, alapvetően infrastrukturális programokat az ÉMOP kezeli. Az egyes településeken tervezett beavatkozásokat, a közösségi célú épületek jó karba helyezését, a **közterek, járdák, közparkok** létesítését, felújítását az elkészülő településfejlesztési terveknek megfelelően kell tervezni és megvalósítani.

Ide tartozik még a közterületek rendezése, a **vízelvezető árkok** jó karban tartása, ahol szükséges, megépítése. Építés esetén nagyon fontos a feladat komplex kezelése, a befogadó élővízfolyások kül-, és belterületi szakaszainak kezelése is, ami a vízgyűjtő területek egységes tervezését igényli.

Térségi zöldterület fejlesztés

Kitűzött cél: életminőség javítása

A kistérség **erdősültsége** viszonylag magasnak mondható, ez pedig előnyös az ott élők számára, valamint vonzerőt jelenthet a betelepülések és a turizmus szempontjából is, így törekedni kell ennek megőrzésére.

A **zöldterületek gondozása** együtt kell, hogy járjon az illegális hulladéklerakók felszámolásával, további kihelyezések megakadályozásával.

Természetvédelmi területek a kistérségben:

- Hollókői Tájvédelmi Körzet
- Kelet Cserhát Tájvédelmi Körzet (Nagylóc)

Helyi jelentőségű védett természeti értékek:

- Ipolytarnóc, Nógrádszakál közigazgatási területén található védett lápok
- Ludányhalászi – Kastélypark
- Nógrádmegyer- Kilenc törzsű hárs
- Nógrádsipek – Dobos-kút
- Nógrádszakál – Páris-patak völgye
- Szécsény- Benczúrfalvi Kastélypark, Kastélypark
- Varsány- Tábi fűzfa

Védett földvárak:

- Nagylóc- Várdomb
- Nógrádmegyer- Dobó-vár
- Nógrádsipek- Pusztavárhegy
- Nógrádszakál- Kastélydomb
- Piliny- Várhegy
- Szécsény-Benczúrfalva – Dubinka és Majorhegy
- Szécsény – Kerekdomb, Strázspart

Kővárak:

- Hollókő
- Szécsény- Várfal

Védelemre javasolható természeti értékek:

- Nagylóc- Őrhegy
- az Ipoly völgy ártere

Kastélyok, kúriák a kistérségben:

- Szécsény - Forgách kastély, Benczúr- kastély
- Nógrádmegyer – Luchkovitz kúria, Szerémy- Pauncz kúria, Topolicsányi kúria
- Nógrádsipek – Nagy Sándor- kúria, Balás- kúria
- Varsány- Harmos- Kiss kúria

Történeti kertek:

- Ludányhalászi- Rádai- Pejachevich-kastély
- Szécsény- Benczúrfalva- Benczúr-kastély
- Szécsény- Forgách-kastély tájképi kert

A térségi zöldterület fejlesztés vonatkozik a különböző erdőbirtokosok által **művelt erdők szakszerű kezelésére**, a **faállomány** összetételének, az értékesebb fafajták telepítésével történő javítására.

Fel kell számolni az illegális hulladéklerakókat, megakadályozni a háztartási szemét erdők szélén, élővízfolyások mentén történő, ismétlődő lerakását. Ez mind a tulajdonosok és az önkormányzatok közbenjárását, a hatóság hatékony fellépését, mind pedig a lakosság érdemi összefogását igénylő feladat, melybe beletartozik a tudatformálás, iskolai és családon belüli nevelés eszközeivel egyaránt.

4. 2. Gazdaságfejlesztés

Vállalkozásfejlesztés

Befektetés ösztönzés

Kitűzött célok:

- a kistérség foglalkoztatási arányának javítása
- a jövedelemtermelő képesség növelése
- versenyképesség

A **kistérség munkaerőpiaci helyzete** – hasonlóan a megyei helyzethez- meglehetősen kedvezőtlen. A korábban működő üzemek, gyárak nagy része beszüntette működését, a még működőek pedig drasztikusan lecsökkentett munkavállalói létszámmal üzemelnek. A kistérségre korábban jellemző aktív állattenyésztő és mezőgazdasági tevékenység kihalófélben van, az arra épülő feldolgozó-, és kereskedelmi munkahelyek hiánya jelentős gondot okoz a korábban hasonló tevékenységet folytatók számára.

A jelenleg még működő vállalkozások által biztosított pozíciók megtartásáért is nagyon sokat kell tenni, a foglalkoztatók számára az is nagy terhet jelent, hogy jelenlegi dolgozói létszámukat fenn tudják tartani.

Az elfogadható cél a **tőke bevonása** és az **alacsonyabb munkanélküliségi arány** megteremtése lehet. A befektetés- ösztönzés eszköze lehet a **meglévő iparterületek előkészítése** az esetleg betelepülni kívánó cégek számára, valamint a tudatos területi marketing.

Amennyiben a kistérségre való betelepülésre sikerül termelő és iparban tevékenykedő cégeket megnyerni, azoknak beszállítójaként esetleg újabbak betelepülése is várható. A kistérség **mezőgazdaságból** és **állattenyésztésből** élő, helyi vállalkozásainak újraélesztése pedig szintén biztosíthatná az alapanyagot mezőgazdasági termékek, húsfeldolgozó üzemek számára.

Az élők munkát terhelő költségek miatt a kistérség versenyképességének záloga, hogy képessé váljon **minél magasabb hozzáadott érték** előállítására. Ennek feltétele a **képzettség növelése**, a szakképzés minőségének javítása, a megfelelő **felsőfokú tanulmányokat** végzettek visszacsábítása és megtartása.

A budapesti tudásközpont közelsége lehetővé teszi azt, hogy a mezőgazdasági szakképzésre építve, a gödöllői Szent István Egyetemmel együttműködve megvalósuljon a **szécsényi kistérségben a felsőfokú szakképzési rendszer kialakítása**. Ez jelentős szellemi tőkéhez való „hozzájutást” eredményezne a kistérség valamennyi települése számára, megoldást kínálna a lakosság alacsony képzettségének problémájára és elősegítené a fiatalok helyben maradását is. Ezen túl remélhető az is, hogy az Egyetemmel való együttműködés eredményeképpen szakemberek letelepedése várható. *Az EU szabályrendszere a vállalkozások direkt támogatását nem teszi lehetővé, azonban más, indirekt eszközök alkalmazását nem tiltja.*

A fosszilis energiaforrások korlátozott készlete, a közösségi előírások betartásának kötelezettsége erőteljesebben helyezi a figyelmet előterébe a **megújuló energiaforrások** felhasználásának növelését. Lehetőségként merül fel a biomassza előállítása és hasznosítása is.

A települési önkormányzatoknak nem feladata a profitorientált gazdasági vállalkozás, ehhez sem tőkével, sem a szükséges menedzsment és piaci ismeretekkel nem rendelkeznek, de tudnak tenni annak érdekében, hogy iparterületet előkészítsenek, közreműködjenek az engedélyek beszerzésében. Tudnak tenni a partnerek, beszállítók összehozásáért, térségi integrációk létrehozásáért, befektetői konferenciák szervezésével, hatékony térségi marketing akciókkal.

Mikro-, és kisvállalkozások fejlesztése

Kitűzött célok:

- versenyképesség
- beszállítóvá válás
- innovatív képesség

A magyar tulajdonú **mikro-, és kisvállalkozási szektor** általában **tőkeszegény**, labilis, beszállítói aktivitása és innovációs képessége gyenge. A versenyképesség javítása érdekében szükséges a **vállalatok együttműködésének ösztönzése**, mely révén többek között közös beszerzéseket, technológiai fejlesztéseket, értékesítéseket, összehangolt termelést oldhatunk meg. A sikeres vállalati együttműködés alapfeltétele a **korszerű menedzsment** eszközök elsajátítása és alkalmazása. A vállalkozások számának növelése eredményezi a foglalkoztatottság javulását, ezért segíteni kell az új vállalkozások indítását, a szükséges infrastruktúra előkészítésével.

Az előző intézkedések eredményeként megjelenhet igény bizonyos szolgáltatások iránt, melyeket leghatékonyabban a kisvállalkozások tudnak biztosítani. Igény jelenik meg arra, hogy a nagyobb vállalkozások, alapvetően csak a főtevékenységüket végezzék és vertikális feladataikat szolgáltatásként vásárolják meg. Ilyen partnerkapcsolatok alapfeltétele azonban a kölcsönös bizalom, mely vonatkozik a megbízás folyamatosságára és szolgáltatás (beszállítás) garantált minőségére és pontosságára.

A **mezőgazdasági, erdészeti termékek** – nem élelmezési célú – hasznosítása, a tájjellegű termékek előállításának a kistélepléseken adhat foglalkoztatási lehetőséget, biztosíthat jövedelmet.

Turizmusfejlesztés

Termékfejlesztés, önkormányzati fejlesztés

Kitűzött célok:

- a turizmusból származó jövedelmek növelés,
- a vendégek számának növelése
- a vendégéjszakák számának növelése

- új munkahelyek létrehozása

A vállalkozások szerepe jelentős a **szükséges fogadóképesség fejlesztésében**, az önkormányzatoknak pedig az **infrastruktúra** biztosításában. Mindkét szektornak jelentős a szerepe a település **marketingjében**, valamint a **rendezvény turizmus** terén.

Az vállalkozások részéről a fogadóképesség erősítése, esetenkénti és folyamatos ráfordítást igényel, míg az önkormányzatok számára bevételt az adóbefizetések jelenthetnek, kivéve, ha az önkormányzat szolgáltatóként is megjelenik és így közvetlen bevételre tesz szert.

A kistérség valamennyi településének vannak évente megrendezésre kerülő programjai, rendezvényei, melynek célja nemcsak a turisztikai kínálat biztosítása, de a helyi közösség összetartozásának erősítése is. A legismertebb turisztikai célpont Hollókő-Ófalu, mint a világörökség része.

A történelmi, kulturális örökségeket felkereső turisták többsége „egynapos” látogató, csak mérsékelten költenek.

Az idegenforgalomból származó bevételek növelésére a következő lehetőségek jöhetnek szóba:

- **Új termékek kialakítása**

- **Attrakciók** létrehozása, mely kellemes és tartalmas szórakozást nyújt az ide látogató családoknak. A **helyi hagyományokra** épített, évi rendszerességgel megrendezésre kerülő programokba a turisták aktív bevonása.

- **Meglévő programok kínálatának bővítése, a nyújtott szolgáltatások mennyiségi és minőségi bővítése**

- A történelmi emlékhelyek **rekonstrukciója**, rendben tartása, kiszolgáló **infrastruktúra fejlesztése**.
- A helyi **vízi világra** alapozott strandok kialakítása pl. Ludányhalásziban

- **„Programláncok” kialakítása, egymásra épülő turisztikai attrakciók**

- A jelenleg nem egységes formában bemutatott, **egyedi vonzerők összekapcsolása**, önálló termékként való megjelenítése. Ez történhet tematikus útvonalak szerint vagy egymás propagálásával, ezzel is garantálva a közösen kialakított minőséget és annak biztosítását.

➤ **Falusi turizmus**

- A falusi turizmusnak a kistérségben való **meghonosítása**, – mely nem csupán falusi szállásbiztosítást, hanem változatos, a térség, a település adottságaira épülő vidéki programok nyújtását is jelenti – **kiegészítő jövedelmet** eredményezhet.

➤ **Az idegenforgalom célját szolgáló infrastruktúra fejlesztése**

- A turisztikai vonzerők elérhetősége igényli az **utak** megfelelőségének **javítását**, azonban ez feladat alapvetően az általános közlekedésfejlesztési célokkal megegyezik. A turizmusfejlesztés, mint beavatkozási terület tartalmazza az egyes termékekhez közvetlenül csatlakozó fejlesztéseket, a **parkolókat**, a szociális létesítmények stb. megvalósítását. Természetesen ide tartozik a **kerékpárút**, a lovas túraút, **erdei kirándulóút**, **tanösvény** nyomvonalának gondos kiválasztása, kijelölése, létesítése. Ezek kihasználásához szükséges lenne a megfelelő humán erőforrás háttér biztosítása is pl. idegenvezető, túravezetők, ornitológus.

Szálláshely-fejlesztés

Kitűzött célok:

- a vendégéjszakák számának bővítése;
- minőségi kínálat megteremtése

A kistérség adottságai alapján lényegesen nagyobb jövedelemhez juthatna az idegenforgalomból, mint a jelenlegi, ha **erősítené a minőségi kínálatot**. Ez jelenti a minőségi **szálláshelyfejlesztést**, ezen belül az adottságoknak megfelelően az **ökoturizmust**, valamint az **oktatás-tréning igényeknek megfelelő fejlesztést**.

Továbbra is érdemes fejleszteni az alacsonyabb szintű szolgáltatást nyújtó szálláshelyeket, a **falusi szálláshelyeket**. A kistérségben található szálláshelyek jelentős többsége szezonális jellegű. A fogadási időszak meghosszabbításának lehetősége, a szálláskínálat minőségének javítása. Szolgáltatást bővíteni az oktatáshoz, tréningek, találkozók tartásához, az ökoturizmushoz való profilbővítéssel, tájjellegű ételek kínálatának, helyi specialitásoknak nyújtásával lehet.

A kistérség lakosságának jelenleg nem túl nagy hányada él a falusi vendéglátás lehetőségével, de ez nem jelen idegenkedést a turistáktól.

Intézményfejlesztés

Kitűzött célok:

- Fejlesztések gyorsítása;
- Versenyképesség

A turisták tájékoztatásának érdekében célszerű településenként „**információs pont**”-ok létrehozása. A települések többségénél nem jelent önálló irodát, hanem valamely üzlet, intézmény működésének kiegészítő funkcióját.

A kistérségi társulás munkaszervezete is végezhet ilyen tevékenységet.

A kistérségben előállított **jövedelem** egy része már jelenleg is, a jövőben még erőteljesebben származik/származhat az **idegenforgalomból**, különösen, ha az előzőekben jelzett fejlesztések közül mind több megvalósul.

A fejlesztések és a szakszerű üzemeltetés mellett egyre fontosabb tényező a **termékek kiajánlása**, a **hatékony marketingmunka**. Bár a kistérség nagyobb létszámú menedzser szervezetet nehezen tudna fenntartani, de egy **Tourinform iroda** (max. 2 fő) önállóan, vagy a kistérségi munkaszervezetbe integrálva hozzájárulhat az eredményességhez.

Az idegenforgalmilag frekvenciátaltabb településeken **elektronikus információs hozzáférés** biztosítása, komplex, több nyelvű turisztikai honlap létrehozása melyen a környék nevezetességeiről, megközelíthetőségéről, szállás- és étkezési lehetőségekről, programokról lehet tájékozódni.

Kistelepüléseken a polgármesteri hivatalon, faluházon elhelyezett **útbaigazító táblák**on lehet a figyelmet felhívni.

Tudásbázis fejlesztés

Kitűzött cél: Versenyképesség

Színvonalas turizmus feltétele, hogy a turistákkal érintkező lakosság, a szolgáltatást végzők kulturáltak, nyitottak, elfogadják az idegenek eltérő szokásait, ugyanakkor tudatában vannak saját értékeiknek és vigyáznak rá.

Ezért kell különböző módszerekkel, előadásokkal, tanfolyamokkal az **érintetteket felkészíteni**, a gyermekeket erre nevelni. Egyre nagyobb jelentősége van az **idegennyelv** ismeret szélesítésének is.

Az egyes települések, vállalkozások versenyhelyzetben vannak, azonban a közös érdekek előtérbe helyezése, klaszterek létrehozása, vagy ahhoz való csatlakozás az együttműködés, partnerség, nagyobb előnyöket eredményez. A **hálózatba szerveződés** nem csupán a kistérségen belül történhet, hanem az együttműködés, azon kívüli szereplőkkel is bővíthet.

Agrár-, és vidékfejlesztés

Az intézkedés egyszerre szolgálja a **kistérségben előállított hozzáadott érték** mennyiségi növelését, a foglalkoztatás bővítését, a falvakban élők **életminőségének javítását**.

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Operatív Program (UMVP) III. intézkedéscsoport ad lehetőséget a vidéki területeken a gazdaság fejlődésére, illetve a vidéki kulturális és egyéb örökség megtartására.

A III. intézkedéscsoport különböző intézkedéseinek megvalósítására helyi fejlesztési stratégia készül, melyet a Helyi Vidékfejlesztési Közösségek készítenek el. A közösség résztvevői a vidékfejlesztésben érintett helyi civil szervezetek, vállalkozások és önkormányzatok.

A stratégia elkészítését a megalakult Helyi Vidékfejlesztési Irodák koordinálták 2008-2009 időszakban. Jelenleg folyamatban van a HACS-ok koordinációjában a stratégia felülvizsgálata.

A Helyi Vidékfejlesztési Terv részei:

- Helyi Gazdaságfejlesztési Terv
- Szolgáltatásfejlesztési és Fenntartási Terv
- Településfejlesztési Terv

A kistérség fejlesztési programja és a kistérség vidékfejlesztési terve egymással összhangban és koordináltan kell, hogy elkészüljön, mert rendelkezésre álló források eredményes felhasználása csak együttműködéssel érhető el.

Mezőgazdasági, élelmiszeripari és erdészeti versenyképesség erősítése

Kitűzött célok:

- versenyképesség
- jövedelemtermelő képesség növelése
- foglalkoztatási arány javítása

Többen – a romló jövedelmezőség miatt – felhagytak a termesztéssel, mezőgazdasági tevékenységgel. Ugyanakkor a piacra jutás feltételei nem javultak, hanem romlottak. Jellemző a termelés, feldolgozás és értékesítés erősödő érdekellentéte.

Már jelenleg is megfogalmazódott a gondolat néhány településen a **növénytermesztés**, a településen található kertek és a település közeli **földek művelésének szorgalmazására**. A települések és a lakosság a zöldség-, és növénytermesztéssel rövid időn belül **önellátóvá** tudna válni, nem függve az emelkedő kereskedelmi áraktól. A helyben megtermelt zöldségek, gyümölcsök hasznosítása a települési intézményekben is történhet, a felhasználatlan mennyiséget **értékesíthetik** vagy tájjellegű ételeket készíthetnek belőle, melyet szintúgy értékesíthetnek. Ez egyben fellendítené a **helyi piacok működését** és forgalmát, valamint nem hagyná feledésbe merülni a földművelésével kapcsolatos tudást és ismereteket.

A nemzeti agrárfejlesztési stratégia célul tűzi ki a növénytermesztés és állattenyésztés közötti egyensúlytalanság rendezését. Ennek egyik legfontosabb eleme az állatállomány növelése, különösen azoknál a gazdálkodóknál, ahol a trágyakezelés feltételei biztosítottak és a takarmánytermelés megoldható. Szorgalmazandó az extenzív – legelőre alapozott – állattartás lehetősége.

Az ágazat jövedelmezőségére és a foglalkoztatás bővítésére is kedvező hatása lehet a **bioenergia-programba való bekapcsolódásnak**. Azonban mivel az energia-lobby hozzáállása a bioenergia súlyának növeléséhez nem egyértelmű, a támogatási rendszer is képlékeny, ezért jelenleg célszerű ebben óvatos körültekintéssel eljárni, különösen az önkormányzatoknak.

Életminőség javítása a vidéki területeken

Kitűzött célok:

- A vidéki foglalkoztatási feszültségek csökkentése, a jövedelemszerzési lehetőségek bővítése;

- A vidéki életminőség javítása a kulturális és természeti értékek fenntartható, komplex hasznosítása révén.
- A vidéki lakosság számára nyújtott alapszolgáltatások fejlesztése.

A vidéki foglalkoztatási gondok mérséklése a mezőgazdasági termeléssel foglalkozó háztartások egyéb, **nem mezőgazdasági jellegű tevékenységeinek ösztönzésével, mikroállalkozások támogatásával a falusi-, és agroturizmus és a hagyományos kézműipar fejlesztésével** sikerülhet.

Az ÚMVP támogatja a helyben történő foglalkoztatás bővítése érdekében a mezőgazdasági termelésből származó növényi vagy állati eredetű alapanyagok, melléktermékek, a vadon termő növények, nem élelmiszer célú feldolgozását.

Támogatja a kézműves és kézműipari tevékenység eszközellátásának fejlesztését.

Jövedelmet jelenthet a helyben előállított **tájjellegű termékek értékesítése, a falusi és agroturisztikai a szolgáltatások fejlesztése.**

Az életminőség javítása a kulturális és természeti örökség, a **helyi identitás megőrzésével** valósulhat meg. Nagyon fontos az **alapszolgáltatások** hozzáférhetőségének biztosítása. Ez utóbbinak eszköze az integrált falusi szolgáltató terek létesítése, ahol egy helyben lehet kialakítani valamennyi, a lakosság számára szükséges szolgáltatás (adminisztratív és kereskedelmi, kulturális, kommunikációs, egészségügyi, szociális, stb.) hozzáférhetőségét.

Intézmény-fejlesztés; Tudásbázis fejlesztés; Partnerség; LEADER-Program

Kitűzött célok:

- A mezőgazdaság humán feltételeinek javítása;
- Széleskörű partnerség működtetésén keresztül, a belső erőforrások fenntartható és innovatív hasznosításának, valamint a vidéki életminőség helyi megoldásokon alapuló javítása

A **mezőgazdaság versenyképessége** növelésének alapja a **tudás** és az **információ** folyamatos eljuttatása a vidéki közösségekhez, gazdálkodókhoz. Az **innováció** és a **K+F** eredményeinek megismeréséhez nagy segítséget jelenthet az **Internet alapú hálózat kialakítása** mellett, egy jól működő **szaktanácsadói hálózat** kiépítése.

A termelők piacorientáltságát segíti a termelői csoportok szervezése, mert általa a termelési oldalon a megfelelő méretgazdaságosság, piaci oldalon a hatékony marketing érhető és valósítható meg.

A falun élő lakosság **helyben való foglalkoztatását**, életminőségét, végső soron a települések **lakosságmegőrző képességét** erősítik az integrált szemléletű, helyi vidékfejlesztési stratégiák megalkotását és akcióinak megvalósítását szolgáló LEADER csoportok. Ezek a csoportok a földrajzilag összefüggő területen, a szomszédos települések összefogásaként – mint önálló jogi személyek – jönnek létre.

4.3. Humán erőforrás fejlesztés

Ez a terület vonatkozik az **oktatási, egészségügyi, szociális, közművelődési**, valamint civil szférára és intézményeikre.

A kistérség versenyképességének növelése érdekében különös jelentőséggel bír a humán erőforrás fejlesztés, az intézményrendszer erősítése és működtetése.

Humán infrastruktúra fejlesztés

Kitűzött célok:

- Életminőség javítása
- Kiegyenlítés

A kistérség intézményrendszere részben hiányos, részben magán viseli a tartós fejlesztési, felújítási forráshiány jeleit.

A tanulói létszám csökkenése, a költségvetési ösztönzők arra készítetik az önkormányzatokat, hogy az **alapfokú oktatási feladataikat**, társult formában lássák el. Ez a folyamat már elkezdődött és várhatóan folytatódik. Ezzel párhuzamosan erősödik az igény, hogy a feladatellátó helyeken az **oktatás feltételei** javuljanak. Több épület felújítása, bővítése (pl. tornaterem építése), korszerűsítése sürgető feladat.

A kistérség két középfokú **oktatási** intézménye a II. Rákóczi Ferenc Bölcsőde, Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Szakközépiskola, valamint a Liphay Béla Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium, melynek a megyei önkormányzat a fenntartója. A **szakképzés tekintetében erősebben kellene támaszkodni a helyi mezőgazdaság igényeire**, mely tekintetében nem a nagyüzemi, hanem inkább a kisüzemi, háztáji szintű termelésre való felkészítésre kellene helyezni a hangsúlyt. Szükséges azonban a hiányszakmák feltérképezése és fontolóra venni azok oktatását is. Ezen túl, a korábban említett, **Szent István Egyetemmel való együttműködés** keretében meg lehetne teremteni a kistérségben a felsőfokú oktatás alapjait.

A **művelődési célú** létesítmények egyik csoportját képezik az eredetileg önálló **művelődési ház** céljára épített létesítmények, melyeknél a fenntartást finanszírozó források jelentősen csökkentek, esetleg fenntartó bázis szervezete megváltozott, illetve megszűnt. Ezeknek jelentős része **működési gondokkal** küzd. A települési adottságok és igények egyedi vizsgálata alapján lehet eldönteni ezeknek a létesítményeknek a további funkcióját, működtetésének lehetőségét.

A **szociális szférában** az intézmények kialakítását a helyi differenciált igényekhez igazodva célszerű alakítani. Településenként és tágabb időszakonként eltérően jelennek meg igények az **idősek bentlakásos otthona**, az **idősek klubja**, a **házi gondozás és segítségnyújtás**, illetve **étkeztetés** iránt.

A feladatellátásban meghatározó az **önkormányzatok** szerepe, de folyamatosan erősödik a **civil szféra** részvétele. A kistérség földrajzi és éghajlati adottságai kedvező alapfeltételeket biztosítanak az idősök emelt szintű ellátását biztosító – üzleti alapon működő – intézmények létesítésére.

A kistérségben a tényleges **munkanélküliség** alapvetően azokat érinti, akik fizikailag-mentálisan alkalmatlanok a munkavégzésre. Több szempontból is fontos a képességeiknek megfelelő foglalkoztatás részben **közmunka programok** szervezésével, részben **szociális foglalkoztató(k) létesítésével és működtetésével**.

Az **egészségügyi alapellátás** a kistérségben megoldott, azonban a **járóbeteg szakellátással** kapcsolatban Szécsény Város Önkormányzata 2008-ban **pályázatot nyújtott be és nyert el** Szécsényben járóbeteg szakellátó szolgálat megvalósítására és felszerelésére 957 585 706 forint értékben. A korábbi szakorvosi rendelőintézet átalakításával és az új épületszárny építésével az egyik leghátrányosabb helyzetű térségben megteremtődik az esélyegyenlőség a gyógyításban, elérhető közelségbe kerül a betegekhez a magas színvonalú egészségügyi ellátás, mentesülve ezzel a közeli ellátó központokba történő utaztatástól.

Szolgáltatásfejlesztés

Kitűzött célok:

- Tudásbázis fejlesztése
- Életminőség

Az intézményhálózat bővítésének, az intézmények állapotának fizikai feljavítása mellett szükség van a nyújtott **szolgáltatások diverzifikálására, fejlesztésére**.

Az **oktatás területén** az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák kialakítása, az életkori sajátosságoknak megfelelő folyamatos fejlesztése, az oktatás-képzés **tárgyi feltételrendszerének** javítása. A szakképzésnek a gazdaság igényeihez való alkalmazkodását kell támogatni.

A **szociális szolgáltatások** fejlesztésénél a **hozzáférhetőség erősítése** tekintendő elsődleges feladatnak. A tisztán ágazati típusú fejlesztések mellett, nagyon fontos az együttműködésre építő, **integrált fejlesztések** elterjesztése, mivel így jobb minőségű, az igénybevevők szükségleteinek jobban megfelelő, ugyanakkor racionálisabban működtethető, **hosszú távon fenntartható** szolgáltatások hozhatók létre.

A szolgáltatások mind nagyobb hányada, – az egészségügyben, a szociális ellátásban – kikerül az állami gondoskodás feladatköréből és átkerül a **non-profit**, illetve **profitorientált vállalkozói** körbe. A kistérség adottságai nagyon kedvező lehetőséget biztosítanak további intézmények létesítéséhez, melyek egyrészt a megfelelő anyagi háttérrel rendelkező rétegek számára képes minőségi szolgáltatást nyújtani, másrészt, mint foglalkoztatást bővítő fejlesztések is hasznosak az érintett települések számára.

Az **önkormányzatok** – főleg a tartósan forráshiányos kistérségek – számára szükséges, hogy a **gépjárművek cseréjéhez, pótlásához** támogatást kapjanak.

A hátrányos helyzetű **roma kisebbség társadalmi integrációjának elősegítése**, mint feladat jelentős hangsúlyt kell, hogy kapjon a kistérség településein. Bár pontos felmérések a roma kisebbség számáról, társadalmi-gazdasági helyzetéről nem állnak rendelkezésre, az megállapítható, hogy a roma kisebbségen belül a munkanélküliségi, szociális, egészségügyi, lakhatási, oktatási és képzettségbeli problémák, hátrányok hatványozottan jelentkeznek.

Indokolt, hogy készüljön olyan **kistérségi program**, mely pontos felméréseken alapul és annak megfelelően határoz meg **intézkedéscsomagot**, az egyes településekre lebontva.

Tudásbázis és partnerség-fejlesztés

A kistérségben a települési humán szolgáltatások ellátásának társulások formájában való megvalósítása több helyen már megtörtént.

A **harmonikus, tartós partnerség** azonban csak úgy működhet, ha egyik résztvevő sem érzi magát kiszolgáltatottnak, ezért fontos, hogy a társult önkormányzatok, intézmények **partnertalálkozókat** szervezzenek, ahol az észrevételek ütköztethetők, a tapasztalatok átadhatók, az új módszerek megismerhetők.

A partnerség speciális esete az **önkormányzatok, szakiskolák, vállalkozások kapcsolatának fejlesztése**. A vállalkozások egyrészt jelzik a képző szervezetek felé az általuk támasztott szakmai igényeket, esetleg közreműködnek a képzési program összeállításában, de részt vállalnak a gyakorlati képzés lebonyolításában is.

Különösen fontos a **szociális szférában az önkormányzatok és civil szervezetek** közelebb hozása. A civil szervezetek egyre erősebbekké válnak, igényeiket határozottabban fogalmazzák meg, ugyanakkor a közösen megfogalmazott célok megvalósításában is nagyobb szerepet vállalnak. E folyamathoz ösztönzően járul a LEADER-Program, mely megköveteli a szervezett együttműködést és biztosítja ennek finanszírozási hátterét is.

A minden településen biztosítandó internet hozzáférhetőség a legszükségesebb minimális célkitűzés. A kistérség versenyképességének záloga az internet minél szélesebb körű elterjedése a vállalkozásoknál, a közigazgatásban, a foglalkoztatásban (táv munka), az oktatásban (távoktatás), stb.

4.4. Műszaki infrastruktúra fejlesztés

Közlekedésfejlesztés

Kitűzött célok:

- Életminőség javítása
- Kiegyenlítés

A kistérség meghatározó közlekedésfejlesztési feladatai messze meghaladják az önkormányzatok pénzügyi lehetőségeit.

Nógrád megye középső része városhiányos térség, az összekötő főközlekedési út megvalósítása a potenciális „városjelölt” települések pozícióját erősítené, egyéb funkcionális jelentősége mellett.

A meglévő, állami kezelésű utak megfelelőségének javítása, a regionális operatív program keretében, a Magyar Közút Kht. beruházásában történhet a megyei igazgatóság és a kistérség előzetes egyeztetése nyomán.

A települési belső úthálózat fejlesztése-felújítása a térségfejlesztés beavatkozási terület keretében tervezhető.

Térségi jelentőségű a korábban nagy teher-, és személyi forgalmat lebonyolító, Szlovákiába vezető sínpárok felújítása, a vasúti személyszállítás újbóli elindítása.

A kistérségen belüli tömegközlekedési menetrend módosítása, a járatok sűrűbbé tétele, valamint a Budapest, Balassagyarmat és Salgótarján irányából érkező buszjáratokkal való összehangolása.

A kistérség belső megközelítését szolgáló utak állapota több szakaszon nem megfelelő vagy rossz minőségű, ezért felújításuk szükséges.

A 22. számú főút Szécsény városát elkerülő útszakaszának megépítése, lehetővé téve a városon átmenő forgalom Balassagyarmat és Salgótarján irányába való akadálymentes közlekedését. Egyúttal biztosítani a városközpont tehermentesítését.

Regionális jelentőségű a megye déli összekötő útjainak megépítése.

Közműfejlesztés, hulladékártalmatlanítás

Kitűzött célok:

- Életminőség javítása
- Kiegyenlítés

A kistérség településeinek **vezetékes ivóvízzel való ellátása biztonságosan megoldott**, ezért nagyobb léptékű fejlesztése a tervezési időszakon belül nem szükséges.

Az egyes településeken jelentkeznek **rekonstrukciós feladatok**, illetve új lakóutcák és egyéb fejlesztésekkel összefüggő beruházási igények. A lakosság számára állandó gond az ivóvíz magas fogyasztói ára, amely az átvett víz árának, az alacsony fogyasztói sűrűségnek is következménye.

Nagyobb fejlesztéseket igényel a **szennyvíz csatornázás és, -ártalmatlanítás** megoldása az ellátatlan, illetve részben ellátott településeken.

A meglévő, bezárt, vagy bezárásra kerülő települési hulladéklerakók rekultivációjára a KEOP keretében, támogatás igényelhető a tervdokumentációk elkészíttetéséhez, majd a kivitelezési munkákhoz.

Jogszabály által előírt feladat a korábban üzemelt döngkutak felszámolása is, mely a területek tulajdonosának kötelezettsége.

Vízvédelem

Kitűzött célok:

- Irányított tervszerű fejlesztés;
- Csapadékvíz okozta károk megelőzése;
- Tervszerű területi vízgazdálkodás

A kistérség domborzati viszonyai, a vízfolyások és a települések belterületén a vízvezető árkok állapota különösen indokoltá teszik, – rendszerben gondolkodva – a kistérség egész területén az **élővízfolyások, árkok, jó karba helyezését**. A beavatkozás keretében indokolt foglalkozni a hirtelen lezúduló csapadék „megfogásával”, tározásával és hasznosításával. **Záportározók** megépítésével a lehető legalacsonyabb szintre lehet korlátozni a kockázati tényezőket, **többfunkciós tározótavak** létesítésével bővíthetők az öntözött mezőgazdasági területek, valamint új rekreációs lehetőségeket lehet létrehozni.

Mivel a településen belüli vízvezetőket csak a külterületi befogadókkal együtt lehet tervezni, ezért indokolt elkészíttetni a kistérség egészére vonatkozó – esetleg a vízgyűjtő területekre bontva – **vízrendezési koncepciót** és beszerezni az elvi vízjogi engedélyt. A terv birtokában lehet a megvalósítás ütemét meghatározni és a kivitelezés folyamatát megkezdeni.

A fenntarthatóság érdekében elengedhetetlen, hogy a (kis-)térségben álljon rendelkezésre olyan szervezet, mely biztosítani tudja a vízvezető rendszerek működtetését, karbantartását, szakszerű kezelését.

Intézményfejlesztés, partnerség

A műszaki infrastruktúra létrehozása, működtetése – a feladatok túlnyomó többségénél – megvalósíthatatlan az érintettek tevőleges részvétele nélkül. Vonatkozik ez a lakosság-önkormányzatok, az önkormányzatok–állam, illetve állami közszolgáltatók, az önkormányzatok–vállalkozók, stb. viszonylatára.

Meg kell szervezni a **szelektív gyűjtés** működtetéséhez elengedhetetlen **lakossági részvételt**. A **műszaki feltételek** megteremtésén túl, ennek érdekében állandó feladat a lakosság tudatformálása, melynek egyszerűbb módja a **gyermekek környezettudatos nevelése**. Fel kell számolni az illegális lerakókat, azok „újratermelődését” is meg kell előzni.

A kistérség jövője számára nagy jelentőséggel bír a vízgazdálkodási program megvalósítása, mivel ma már köztudott, hogy a víz stratégiai tényező. A vízrendezési társulat kistérségi szintű megszervezése a vízfolyások szakszerű kezeléséhez feltétlenül fontos.